

2. Tanügyi törvény – szolgáltatás helyett közszolgálat

2011.

1.

SZÁM

NK MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2011. JANUÁR • 1. SZÁM

Oktatás
új olvasatban

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

ISSN 2065-9725

ÁRA 3,5 LEI

Múzeumpedagógiai foglalkozások a Csíki Székely Múzeumban

A Csíki Székely Múzeum múzeumpedagógiai foglalkozásai a látogatók széles körének kínálnak tartalmas szórakozást. Imár hagyományosan a nagyszabású időszak kiállításainkon és egyéb rendezvényeinken múzeumpedagógus, néprajzos, régész, történész szakemberek tartanak tárlatvezetéseket, foglalkozásokat és kézműves tevékenységeket.

A 2010/2011-es tanévben indítunk először olyan foglalkozást, amely állandó kiállításainkhoz kapcsolódik. A foglalkozásozlat **Hagyományos Népi Mesterségek Csíkban** című néprajzi tárlaton keresztül a helytörténet, irodalom, környezetismeret, történelem, vizuális kultúra ismeretanyagának bővítéséhez járul hozzá.

Törekszünk arra, hogy a múzeum mint igényes szórakozás épüljön be a gyerekek mindennapjaiba. Célunk, hogy a gyerekek játékos formában fedezzék fel, hogy az olvasmányaiknak, tanulmányaiknak valóság tartama van. Vessék össze a már megtanult történeteket, fogalmakat, eseményeket a tárgyakban jelentkező konkrét világgal. Ezeken keresztül legyenek képesek alapvető összefüggések felismerésére, és maradjanak nyitottak az ismeretszerzés iskolán kívüli módjaira. A felső tagozatos diákoknak abban nyújthat segítséget egy-egy múzeumi foglalkozás, hogy a múzeumlátogatások során egyes különleges szakmák és hivatások is felkelthetik érdeklődésüket, segítve ezzel pályaválasztásukat.

A foglalkozásokra maximum **30 fős osztályokat, szervezett csoportokat** fogadunk **hétköznapokon keddtől péntekig, 10 és 15 óra között**. Az izgalmas témák élményszerű kibontása a korosztályok érdeklődési körének megfelelően, változatos programok mellett valósul meg. A tevékenységek helyszíne a néprajzi kiállítótér és a múzeumpedagógia terem. Egy tevékenység időtartama igény szerint **60–90 perc**. A részvételi díj egy főre **3 lej**, a kísérőknek ingyenes.

A részvételhez előzetes bejelentkezés szükséges! Kérjük, a tervezett múzeumlátogatás előtt legalább egy héttel jelentkezzenek.

Az izgalmas téma élményszerű kibontásához az alábbi foglalkozásokat ajánljuk. A programkínálat havonta bővül.

- Tűzzel-vassal dolgozunk, hogy ne legyen vashiányod! – kovácsmesterség (5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Azért gyűltünk mi ma össze – ünnepek rendszerszerűsége (5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Mindennapi kenyérünk – hagyományos kenyérfőzés és a hozzá kapcsolódó szólások, közmondások, rítusok (1–4., 5–8. osztályosoknak)
- Famegmunkálás – kádár- és asztalosmesterség (1–4., 5–8. osztályosoknak)

- Betegségek, népi gyógyászat – A Szent Antal-kultusz, attribútumai és a nevéhez fűződő betegségek (5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Állatmotívumok – a múzeum tárgyain figyeljük meg az állatmotívumokat (1–4. osztályosoknak)
- Pásztorokodás – a hagyományos csíki és Csík környéki pásztorkodás eszközkészlete és jelrendszere (1–4., 5–8. osztályosoknak)
- Téli ünnepekör – a kalendáriumi év ünnepei (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Boszorkányság, hiedelmek – Luca-napi szokások (5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Elvennéd-e/ férjhez mennél-e? – a szép nő és a szép férfi fogalma a higiénia, népi tisztálkodás tükrében (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Hogyan gondolkodik a régész? – Ismerd meg a régészet kulisszatitkait a cseréptől a kiállított tárgyig (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Tér- és időtúra – archetípus- és szimbólumelemzés a kiállított tárgyak köré építve (9–12. osztályosoknak)
- Szita, szita péntek, szerelem csütörtök, dob szerda – a foglalkozás a hagyományos hétköznapi szokásainkra épül (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)

Az eddigi foglalkozások mellett, februártól újabb tevékenységekkel is várjuk a gyerekeket:

- Hagományos férfimesterségek – a néprajzi kiállításon részletesen megfigyeljük a férfimesterségek tárgyi világát, eszközkészletét. (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Hagományos női foglalkozások – a néprajzi kiállításon részletesen megfigyeljük a női mesterségek tárgyi világát, eszközkészletét (1–4., 5–8., 9–12. osztályosoknak)
- Növénymotívumok – a múzeum raktári és kiállított tárgyain figyeljük meg a növénymotívumokat (1–4., 5–8. osztályosoknak)

Bővebb információk, bejelentkezés:

tel.: +40751-859653 (Kádár Kincső), +40266-372024 (titkárság),

e-mail: info@csikimuzeum.ro

www.csikimuzeum.ro

G. DÁVID BIBORKA
PR-menedzser
Csíki Székely Múzeum

www.csikimuzeum.ro

Az oktatási törvény jelentős előrelépései

Az új tanügyi törvény jelentős előrelépést hoz a kisebbségi oktatásban, mivel többek között teljes anyanyelvű oktatást biztosít és nagyobb autonómiát nyújt a kisebbségi nyelvű iskolák számára.

Elsődleges szempont: anyanyelvünk magyar

- A kisebbségi oktatásban részt vevő diákok minden tantárgyat anyanyelven, azaz magyarul tanulhatnak, a román nyelv és irodalom kivételével.
- A magyar diákok magyarul tanulhatják a románok történelmét és Románia földrajzát a közoktatás minden szintjén.
- A román nyelvet és irodalmat végig külön tanterv szerint és tankönyvekből oktathatják a kisebbségi diákoknak. A kisebbségi gyerekeket oktató pedagógusoknak ismerniük kell az adott nyelvet.
- A közoktatásban magyar nyelv és irodalomból, a magyarság történelméből és zenéből olyan szakemberek dolgoznak ki a tanterveket, akik ismerik a magyar nyelvet és a magyar kultúrát.
- Az egyetemi oktatásban a nemzeti kisebbségek számára biztosított az anyanyelvű képzés alapszinten, a mesteri és doktori képzésben, valamint a továbbképzés során is.

Kiemelt támogatás a kisebbségi oktatás számára

- Annak a diáknak, akinek nincs lehetősége lakhelyén anyanyelvén továbbtanulni, fedezi a bentlakás vagy az ingázás költségeit.
- A magyarul tanuló diákok után nagyobb támogatás illeti az iskolákat, tekintettel az anyanyelven történő oktatás többletköltségeire.
- Szórványban a törvény által megszabott alsó határnál kisebb létszámú óvodás csoportok, illetve elemi és gimnáziumi osztályok indíthatók a magyar anyanyelvű diákok számára.
- Az olyan magyar tanintézmények vagy tagozatok esetében, amelyek egyedüliek a helységben, egy adott szakágazaton belül különböző szakirányú csoportokból álló osztályok indíthatóak (például egy elméleti középiskolában létre lehet hozni egy humán, illetve reál csoportból álló osztályt).
- Igénylés esetén minden diák számára biztosítani kell a felekezeti hovatartozásnak megfelelő vallásoktatást.
- A kisebbségi nyelvű felsőoktatásban is magasabb szorzó jár a diákok után, mint a román nyelvű felsőoktatásban.

Döntés saját ügyeinkben: autonómia az oktatásban

- A kisebbségi nyelvű oktatást önálló intézményekben szervezhetjük meg. Ha egy adott közigazgatási egységben (község, város, municípium) egyetlen, anyanyelvű képzést biztosító tanintézmény működik általános vagy középiskolai szinten, ez jogi státuszt kap a diáklétszámtól függetlenül.

- Az iskolák vezetésében a kisebbségek számarányuk alapján vesznek részt. Vegyes tantervű iskolákban az egyik aligazgatónak kötelezően az adott kisebbséghez tartozónak kell lennie.
- A kisebbségi nyelvű oktatás olyan felsőoktatási intézmények keretében biztosítható, ahol kisebbségi nyelvű karok, programok működnek, illetve multikulturális és többnyelvű egyetemeken, valamint más egyetemeken is, igény szerint. A multikulturális és többnyelvű egyetemeken a kisebbségi nyelvű oktatás tagozatokba szerveződik, amely lehetséges karokon, szakokon belül vagy egyetemi szinten. A kisebbségi egyetemi tagozatok, ha nem önálló karokban működnek, akkor saját működési szabályzat szerint választják meg képviselőiket, és fejtik ki hatáskörüket.
- Az egyetemek keretén belül működő kisebbségi nyelvű tagozatok autonómiát élveznek.
- A törvény lehetőséget ad önálló karok létrehozására is a kisebbségek nyelvén.
- Az egyetemek vezetésében kötelező biztosítani a kisebbségi nyelvű oktatók arányos képviseletét. A rektor, illetve a dékán helyettesei közül legalább egyet a kisebbségi oktatói közösség javaslatára neveznek ki, amennyiben maga a rektor vagy a dékán nem kisebbségi.

Kevesebb óra, kevesebb tananyag: cél a készségek elsajátítása

- Minden tantárgynál csökken a kötelezően tanítandó tananyag mennyisége, az előírányzott évi tanóraszám 25%-át minden pedagógus legjobb belátása szerint használhatja fel.
- Növekszik a választható tantárgyak aránya, 20% a kötelező oktatás szintjén és 30% líceumi szinten.
- Csökken a heti óraszám felső határa. Az oktató-nevelői munkában nagyobb hangsúlyt fektethetnek a készségek elsajátítására, fejlesztésére.

Valós decentralizáció: a szülők, a diákok és az önkormányzat beleszólása az iskolát érintő kérdésekbe

- Az oktatási intézmények irányítása a helyi közösség kezébe kerül, növekedik az önállóságuk.
- Az iskolák irányítását biztosító vezető tanácsban a pedagógusok mellett jelentős szerepet kapnak a szülők és az önkormányzat képviselői.
- Az iskola vezetőségi tanácsa az iskolafenntartó önkormányzattal közösen dönt az intézmény költségvetéséről, a beiskolázási számokról, és szervezi meg a pedagógusok és az igazgatók számára kiírt versenyvizsgát.
- A felsőoktatásban, a többnyelvű egyetemeken, önállóságuk biztosítása érdekében a magyar nyelvű tagozatok saját működési szabályzatot dolgoznak ki.
- Jóval kevesebb beleszólása lesz az oktatási minisztériumnak, illetve a tanfelügyelőségeknek az iskolák életébe.

Szolgáltatás helyett közszolgálat

Alkotmányosnak minősítették azt a tanügyi törvényt, amelyet az RMDSZ határozott követelésére a kormány felelősségvállalással fogadtatott el és az ellenzék magyar ügynök és érdekek próbált feltüntetni, annak ellenére, hogy a romániai oktatás egészét érintő reformról van szó. Természetes, hogy a mélyreható változásokat elindító törvénnyel kapcsolatban kételyek és nagyon fontos kérdések fogalmazódnak meg szülőben, pedagógusban egyaránt. Például, hogy mikor számíthatnak arra a romániai oktatás „szereplői”, hogy az új rendszer szerint tanulhatnak, oktathatnak.

A vonatkozó érvényes jogszabály szerint a törvény a *Hivatalos Közlönyben* való megjelenést követő harminc napon belül lép érvénybe, kivételt képeznek a zárórendeletkezésben rögzítettek. Ez természetes, hiszen egy ilyen átfogó törvényt és annak minden rendelkezését nem lehet egyik napról a másikra életbe léptetni. Így például az előkészítő év, tehát az 5 éves elemi oktatási szint bevezetése és az új rendszerű érettségi a 2012–13-as tanévet kezdők számára lép érvénybe. A kötelező kilencedik osztály általános iskolai szintre való áthelyezése pedig azon diákok számára vonatkozik, akik a 2011–12-es tanévben kezdik meg tanulmányaikat, és ugyanez a korosztály felvételizik majd az új rendszer szerint a középiskolába. Adott lesz tehát egy négyéves időszak, ami alatt az iskolák felkészülhetnek a mélyreható változásra.

„Lehetőség mutatkozik arra, hogy megfelelő állami szerepvállalás mellett, elismerve az intézmények szakmai önállóságát, a közösséget érintő döntéseket a helyi szakemberek hozzák meg a szülők és diákok véleményének meghallgatásával.”

Viszont azt is tudni kell, hogy ez tulajdonképpen kevert törvény, azaz a legfontosabb területeken rendelkezve irányt jelöl, a részleteket azonban körülbelül ötven kormányhatározatnak és megközelítőleg száz metodológiai, miniszteri rendeletnek kell szabályoznia. Ezeknek az elkészítésére a törvény nyolc hónapot szab meg – a szaktárcának ennyi idő alatt kell kidolgoznia és elfogadtatnia a kormányhatározatokat, illetve miniszteri rendeleteket – ezek tehát nyilván csak az elfogadást követően lépnek hatályba. Így elérhető az is, hogy az elkövetkezőkben szükségesnek mutató változtatások, pontosítások meghozatala ne igényeljen nehézkes és hosszadalmas törvénymódosítást, miközben szavatolt a kiszámíthatóság és a kellő rugalmasság érvényesülése az oktatási rendszerben.

Az átfogó törvénycsomag az egyetem előtti oktatásra, a felsőoktatásra vonatkozó kérdéseket, a pedagógusok jogállásának (statútumának) és az élethosszig tartó tanulásnak (lifelong learning) a kérdéskörét foglalja magában.

Meglátásom szerint a közoktatási rész a decentralizációt, azaz közösségi és intézményi autonómiát, a modernizációt és a gyermekközpontú oktatást helyezi a középpontba. Ez a jogszabály olyan értelemben hoz és remélhetőleg elő is idéz majd szemléletváltást, hogy szakít azzal a gyakorlattal, miszerint az oktatási intézmény egy szolgáltató, amely felsőbb „pártutasításra”, avagy rendelkezésre, pénzért biztosít szolgáltatásokat. Az új törvény értelmében az oktatási intézmények és a pedagógusok közszolgálatot látnak el, a szó legnemesebb értelmében. Tisztázza egyben a közoktatás szereplőinek helyzetét is, megszabva hatásköröket, kötelezettségeket és jogokat. Lehetőség mutatkozik arra, hogy megfelelő állami szerepvállalás mellett, elismerve az intézmények szakmai önállóságát, a közösséget érintő döntéseket a helyi szakemberek hozzák meg a szülők és diákok véleményének meghallgatásával.

Mélyreható változások elindítása

Nyilvánvaló, hogy egy ilyen mélyreható változásokat elindító törvény gyakorlatba ültetése a közeljövőben sok feladatot ró az érintetteknek az alkalmazás minden szintjén és területén. Az RMDSZ-nek szinte kötelező a továbbiakban is a kormányban maradni, hiszen a törvényt kiegészítő több mint 150 jogszabály mindegyike közvetve vagy közvetlenül, de hatással lesz anyanyelvű oktatásunkra. Ahogy mondani szokás, az ördög a részletekben bújkál el, tehát a magyarság érdekképviselőinek, oktatásügygel foglalkozó szakembereinek nagyon oda kell figyelniük arra, hogy milyenek lesznek ezek a rendeletek, kormányhatározatok, metodológiák. A fentebb megfogalmazottakkal összhangban az Ügyvezető Elnökség – a szövetséges legmagasabb szintjén történt egyeztetéseket követően – összeállított egy cselekvési ütemtervet a tanügyi törvény sikeres alkalmazása érdekében. Az ütemtervet nyilvánosságra hozó sajtóközlemény többek közt megállapítja:

„Általános célként fogalmazódott meg, hogy az elkövetkező nyolc hónapban a törvény gyakorlatba ültetéséhez szükséges kb. 50 kormányhatározatot és a hozzávetőleg 100 miniszteri rendeletet /metodológiát oly formában kell kidolgozni és elfogadtatni, hogy azok a lehető legjobban szolgálják anyanyelvű oktatásunk érdekeit. Minden szinten – kormányzati, közigazgatási, intézményi – és valamennyi területen élnünk kell azokkal a lehetőségekkel, amelyeket az új törvény biztosít, hiszen adott a jogi keret egy korszerű, hatékony, autonóm anyanyelvű oktatási hálózat kiépítésére.

A fentebb vázolt célkitűzések megvalósítása érdekében az Ügyvezető Elnökség ütemterve a magyar nyelvű oktatásban érdekelt szervezetekkel, intézményekkel, hatóságokkal folytatandó széles körű konzultációt helyezi a középpontba.

A már beazonosított problémák megvitatása, a feladatok elosztása, a megoldási /kivitelezési határidők rögzítése, a végrehajtásért felelős intézmények/szervezetek/személyek nevesítése érdekében a következő országos szintű tanácskozásokra kerül sor:

A magyar oktatásért felelős tisztségviselők – a Miniszterelnök-helyettesi hivatal és az Oktatási Minisztérium oktatásért felelős szakemberei, az oktatásért felelős ügyvezető alelnök, a megyei tanfelügyelőségek magyar nemzetiségű tanfelügyelői, az RMPSZ képviselői –, valamint az RMDSZ oktatásügyi kérdésekkel foglalkozó szenátorai és képviselői munkamegbeszélése, melyre folyó év január 20-án kerül sor Brassóban.

Marosvásárhelyen, a februári iskolai szünetet követően kerül sor a megyék, municípiumok /városok magyar önkormányzati vezetőinek, a megyei/területi RMDSZ elnökök és a magyar általános és középiskolai igazgatók találkozására.

Az Oktatási Minisztérium által közzétett ütemterv függvényében szervezi meg az Ügyvezető Elnökség a Felsőoktatási Tanács és a Romániai Magyar Közoktatási Tanács munkaértekezleteit, valamint kezdeményezi a magyar történelmi egyházak vezetőivel és oktatásért felelős szakemberekkel való tanácskozások megszervezését.

Meggyőződésünk, hogy az a széles körű konzultáció, amelyet a fenti tanácskozások biztosítanak az RMDSZ és társult szervezetei, a szakmai és civil szervezetek, az egyházi intézmények, az önkormányzatok és tankönyvkiadók képviselőivel, nagymértékben hozzájárulhat többek közt az alábbiakban felsorolt feladatok sikeres elvégzéséhez:

1. Az iskolák decentralizációjának előkészítése annak érdekében, hogy a helyi közösségek képviselői minél felkészültebben hozhassák meg az oktatással kapcsolatos döntéseiket.

2. Az új időbeosztású oktatási szintekhez (5-5-3/4 év) igazodó nemzeti alaptanterv, valamint az osztályokra lebontott kerettantervek és tantárgyi tantervek/programok kidolgozása. Ezen belül prioritásnak kell tekintenünk

„Prioritásnak kell tekintenünk azokat a feladatokat, amelyek kizárólag magyar szakemberek által végezhetők el, mint például a magyar nyelv és irodalom, zene, a magyarság történelme, a román nyelv és irodalom oktatására vonatkozó, korszerű, minden követelménynek megfelelő tantervek/tantárgyprogramok elkészítése.”

azokat a feladatokat, amelyek kizárólag magyar szakemberek által végezhetők el, mint például a magyar nyelv és irodalom, zene, a magyarság történelme, a román nyelv és irodalom oktatására vonatkozó, korszerű, minden követelménynek megfelelő tantervek/tantárgyprogramok elkészítése. Oda kell figyelni minden más tantárgy (pl. a románok történelme, Románia földrajza) tantervének összeállítására is!

3. Biztosítani kell az Oktatási Minisztérium által meghirdetett tankönyvírás pályázatokon való részvételt. Meg kell oldanunk, hogy minél több, magyar szerzők által írt, színvonalas és a diák életkori sajátosságaihoz, fejlettségi szintjéhez igazodó tankönyv szülessen.

Foto • SÜTŐ ZSOLT

• **Gyermekközpontú oktatás.** Testhezállobb lesz a tanterv, csökken a kötelező órák száma

4. Prioritás a munkaerő-piaci igényekhez gyorsan és hatékonyan igazodó, de egyben színvonalas oktatást is biztosító anyanyelvű iskolahálózat kiteljesítése. Megoldandók:

– a magyar nyelvű szakoktatás – beleértve a képzőművészeti, zenei, sport, pedagógiai – biztosítása a szóróvármegyékben is;

– az anyanyelvű oktatás lehetőségének megteremtése a speciális oktatási intézményekbe beiskolázott fogyatékos gyermekek, valamint az állami gondozásban részesülő magyar gyerekek számára;

– a középfokú/liceumi oktatásban össze kell hangolni az intézményeink évi beiskolázási terveit szakágazatok – szakirányok – szakosztályok/szakok szerint, megyék közti, megyei és esetenként kistérségi lebontásban;

– magyar nyelvű szakosítási /felsőfokú technikai képzést adó és a felnőttoktatást megoldó intézményi hálózat kiépítése.

5. Új, kollégiumi rendszerben (bentlakás, étkezdé, iskolabusz) működő iskolaközpontok kialakítása a szóróvármegyékben, a már létező kollégiumok fejlesztése, modernizálása, a magyar nyelvű oktatás kereteinek további bővítése Csángóföldön. A kollégiumok folyamatos működtetését biztosító anyagi erőforrások megszerzése érdekében élni kell minden olyan lehetőségekkel, melyeket az új tanügyi törvény felkínál: partnerségek, konzorciumok, normatív finanszírozási rendszer bevezetése 2012-től stb.

Szükséges egy normatív alapú, betervezhető támogatási rendszer kialakítása a szórványkollégiumok biztonságos működtetése érdekében.

Az RMDSZ a feladatok elvégzéséhez logisztikai támogatást nyújt, vállalja a tevékenységek koordinálását, gyors és hatékony információcserét biztosít.”

A gyermekközpontúság a jogszabályban

A törvény új vonása és másik nagy erénye, hogy egyértelművé teszi: a közoktatás középpontjában a gyermek, továbbá a pedagógus és a szülő áll, akik a nevelés és oktatás feladatát megosztják egymás közt. E közös tevékenység alapját a kötelesek és jogok harmonikus egysége, a bizalom, az iskola és a pedagógusok szakmai hitele kell, hogy képezze.

A gyerekközpontúságra utal többek közt az, hogy könnyíti a gyerekek helyzetén, hiszen kevesebb lesz a tananyag, testhezállobb a tanterv, csökken a heti kötelező óraszám is. A tanórák csak 75 százaléka kell a törzsanyagra fordítani, a többi 25 százalékkal a pedagógus rendelkezik a saját elképzelése szerint. Az is lényeges változás, hogy a törvényben rögzített felmérők – értékelések – minősítések jól meghatározott módszertan szerint, az előre megszabott követelményrendszer alapján történnek. Nem a bemagolt anyag-mennyiség „felöklendezése” lesz a mérvado, hanem az, hogy a gyerek mennyire képes a megszerzett tudást alkalmazni, hasznosítani a mindennapi életben vagy egy vázolt helyzetben felmerülő probléma megoldására. Pozitív előrelépés az is, hogy az intézményi vagy országos szintű felmérők a közösségen belül történnek: nem stresszeljük a gyereket az utaztatással, idegen környezetben történő vizsgáztatással. Szintén kedvez a diákoknak, hogy a középiskolai felvételi 70 százalékban az egyéni portfólió – tehát az általános iskolában nyújtott teljesítmény – alapján történik, és 30 százalékban számít az adott intézmény által összeállított próbákra elért eredmény. A felvételi próbatételeit a decentralizációnak köszönhetően maguk az intézmények állítják össze, ami nyilván az illető intézmény szakirányának, szintjének felel majd meg. Így elkerülhető, hogy például valaki – annak ellenére, hogy nagyon jó informatikából – nem jut be az informatika osztályba, mert mondjuk, román nyelvből nem teljesít kellőképpen.

Most átmeneti periódus következik, amíg a gyerekek fokozatosan hozzászokhatnak az új rendszerhez. Az iskola vezetősége és a pedagógusok felelőssége, hogy ezt az átmenetet a diák pozitívan és sikerként élje meg.

- **A pedagógusi kreativitás.** A tanórák 25 százalékaival a pedagógus rendelkezik a saját elképzelése szerint

Ez a törvény először tesz kísérletet arra, hogy azt a pedagógusi státust, amit a kommunista diktatúra tervszerűen és nagyon eredményesen lerombolt, helyreállítsa. Egyik oldalon – felkészültség, egyéni kompetenciák, kötelező próbaidős gyakoroltság stb. – megnehezíti ugyan a pályára jutást, a másik oldalon viszont olyan életpályamodell lehetőségét mutatja fel, ami hosszabb távon egyre vonzóbbá teheti a pedagógusi hivatást. Csak így érhető el, hogy a pedagógus hatékonyabban dolgozzon, munkája során tekintettel legyen a gyerekek életkori sajátosságaira, képességeire, hogy jelentős mértékben javuljon az iskolarendszer eredményessége, társadalmi húzóerővé váljék a tudás.

A törvény alapkonceptiója tehát, amely a decentralizáció, modernizáció és gyermekközpontúság hármasságában foglalható össze, határozottan

előnyösnek mondható. Ugyanakkor nyilvánvalóan rengeteg függ attól, hogy a továbbiakban a pedagógustársadalom, valamint a helyi közösségek felelős vezetői mennyire tudnak és akarnak élni azokkal a lehetőségekkel, amit ez a kinkszerűen kiharcolt tanügyi törvény jelenleg nyújtani tud. A megoldandó feladatok nagy kihívást jelentenek közösségünk számára, sikeres megoldásuk az új nemzedékek boldogulási esélyét, egész magyarságunk megmaradását segítheti.

Ezért mondom Katona Józseffel: „Munkálkodó légy, nem panaszkodó.”

LAKATOS ANDRÁS
az RMDSZ oktatásért felelős
ügyvezető alelnöke,
iskolaigazgató

Születésnapj jókívánság fenntartásokkal

Meghurcolásával a tanügyi törvény mindenképpen elvesztette azt a patináját, amely az idő- és térbeli hitelességét lett volna hivatott biztosítani. A törvény fontossága, érdeme, az érte folytatott harc és annak eredménye vitathatatlan. Azonban a kihirdetésig megtett bizonytalan út, az anyanyelvű oktatásra vonatkozó szabályozások-kiegészítések kiváltotta ostoba korlátoltság a „megnyilatkozó” politikusok (és nem csak) részéről, sajnos, visszafogta azt a lelkesedést megbizakodást, amit ezeknek az előírásoknak feltétlenül ki kellett volna váltaniuk. És hiába a koalíciós „kormánypartner” vagy akár az államelnök részéről elhangzott logikus, szokatlanul ésszerű és reális magyarázat (például) az anyanyelven történő földrajz- és történelemtanítás természetszerűségéről, a nagy átlag sokszor uszításba átcsapó értetlenkedése kiábrándítóan hat.

Semmiképpen sem kell eltekinteni a törvény vívmányjellegétől, de szinte valószerűtlenül szépnek-jónak hatnak annak előírásai: külön tanterv szerint és tankönyv alapján tanítják majd a román nyelvet – így a gyengébb nyelvérzékű gyermeknek is lehet esélye megérteni/beszélni a románt, a különböző megmértetéseken pedig nem indul egyből hátrányos helyzetből; végre nem kell találgatnunk vagy böngészni a szótárt a település-, illetve földrajzi nevek felismerése céljából, és a történelem tanulása sem lesz egyhamar feledésbe merülő kényszermunka; „csökken a heti óraszám felső határa” – huncut megfogalmazás, de hátha nem kell majd kora reggel, hat óra előtt élnékséget előcsalni az álmos és érdektelen gyermekszemekből, vagy nyolc óra iskola után még otthoni többórás tanulást erőltetni; és ha már „az iskola vezető tanácsában jelentős szerep jut a szülőknek” (nagyon általános megfogalmazás), talán sikerül elérni, hogy a bizonyítottan tanítani-oktatni képtelen tanárt felváltsák egy jobb pedagógussal; külön gondolkozást igényel még a „kisebbségi oktatás számára nyújtott kiemelt támogatás”, például az, hogy a magyar diákokért az állam állítólag

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

- „Jókedvű, iskolába szívesen járó, képességeit valóban tükröző tanulmányi eredményeivel elégedett, a világra értően rá- és felfigyelő gyermekeket, fiatalokat látnék legszívesebben az új törvény nyomán.”

többet fizet – az egyszerű kérdés csak az, hogy miből.

Mindezek azonban tisztán elméleti felvetések, hiszen az új törvény is egyelőre még csak elméleti szinten létezik – elvárásainkat a gyakorlat fogja visszahúzni az egyszerűbb valóság szintjére. Ezért leginkább jókedvű, iskolába szívesen járó, képességeit valóban tükröző tanulmányi eredményeivel elégedett, a világra értően rá- és felfigyelő gyermekeket, fiatalokat látnék legszívesebben az új törvény nyomán. Ez az elvárás azonban cseppet sem újtörvényfüggő, hanem inkább a jogszabály szellemiségét felismerő vagy elfogadó, megfelelő gyakorlati alkalmazás eredményének kell lennie. Visszatérve a januári valósághoz, egy nyolcadik és egy tizenkettedik osztály vége felé haladó gyermek szülője ugyanazt tapasztalja, amit eddig: minden évben (szinte) minden más – az érettségi ezúttal sem úgy zajlik, mint tavaly, a képességvizsga is két éve kanyarodott vissza egy eltérő mellékútról. Az állandóságtól

tehát még nagyon távol állunk, és az elkövetkező tanévtől alkalmazott új törvénynek sem jósolnak sokan „bevált gyakorlatra” feljogosító hosszú életet. A tervezéshez, építkezéshez pedig leginkább erre lenne szükség – állandóságra.

A lényeg azonban most az eredményen van, még akkor is, ha az a pillanatnyiság vagy időszakosság érzését kelti. Az eredmény pedig az, hogy új, több szempontból jobb tanügyi törvényünk van, s jelenleg ennek keretében kell tovább gondolkodni, cselekedni és nézni előre: az elkövetkező tanrend(ek), képességvizsga, érettségi felé. A keret, a jogszabály adott, most már csak élni kell vele. Mit is kívánhatnék hát egy szívem szerint való törvénynek? Leginkább azt, amit születésnapkor szoktunk kívánni: hogy éljen sokáig!

ÚJVÁRI ILDIKÓ

Interjú Varga Ibolyával, a pécskai általános iskola matematikatanárával

A kommunikatív és diákközei matematikatanítás lehetőségei

– Általános iskolai osztályokban tanítottál, tanítasz. Mennyire könnyen alakíthatók ezek a gyermekek?

– Az általános iskolás diákok nemigen szeretik, ha a felnőttek beavatkoznak az életükbe. Rájuk inkább a kortársak csoportja van hatással. A szülő, a tanár fegyelmezési kísérleteinek messzemenően nincs olyan hatása, mint amikor a gyermeknek a saját korosztályába tartozók elmarasztaló megjegyzését kell hallania. A gyerekek ugyanis rendkívül kritikusak és fájdalmasan őszinték tudnak lenni egymással. Például, ha valaki nem az osztályrangsorban elfoglalt helyének megfelelő pontozási kategóriában teljesít a rögtönzéseknél, amelyeknek eredményeit fel is olvassuk, akkor általában ambíciózusabban készül majd a következőre. Előfordul, hogy az összevont hetedik és nyolcadik osztállyal tartott pluszóráimon a kettéosztott táblán egymás mellett dolgozó gyerekek közül a hetedikes döbbsenten szól rá az idősebbre: „márpedig ezt tudnod kellene...” Ezeknek a megjegyzéseknek jellemzően olyan hatásuk van, hogy a lekörözött diákban felserken az ambíció ördöge: „ha a másik meg tudja, én is meg tudom oldani...” A felkészítő óráimon különösen érvényesül az egymásnak való imponálás vágya, amelyből azonban nem hiányzik az egymásnak való segítségnyújtás sem. Megjegyzem, hogy a fiúk és a lányok különbözőképpen tanulják a matematikát: a fiúk jellemzően jobban látnak térben, másképpen közelítik meg a problémákat, mint a lányok, akiknek valamivel nagyobb erőfeszítésébe kerül, hogy ugyanazt elérjék, ők viszont szorgalmasabbak.

– Milyen módon tudod a diákok matematika iránti érdeklődését felkelteni és ébrentartani?

– Az óráimon ritkán várom el a teljes csendet: ha csend van, akkor azt jelenti, hogy a társaság ha-

lálra unja a dolgokat. Úgy vélem, a gyermekben fel kell ébreszteni egy egészséges nyugtalanságot, amikor minden érdekli, amikor felemelkedik a padjából és megnézi a szomszédja eredményét, vagy hangosan jelzi, hogy megoldotta a feladatot, esetleg segítségre van szüksége, hogy a táblánál dolgozó hibázott stb. Nálam a gyermek elmondhatja a feladattal kapcsolatos észrevételeit, a megoldás lehetőségeit, megtárgyaljuk a felvetések alkalmazhatóságát. Ahhoz, hogy a diák megfelelően fejlődjön, több utat is kell keresnünk a megoldáshoz, mindenkinek ki kell tudnia fejteni a

„Nálam a gyermek elmondhatja a feladattal kapcsolatos észrevételeit, a megoldás lehetőségeit, megtárgyaljuk a felvetések alkalmazhatóságát. Ahhoz, hogy a diák megfelelően fejlődjön, több utat is kell keresnünk a megoldáshoz, mindenkinek ki kell tudnia fejteni a saját gondolatmenetét.”

saját gondolatmenetét. Vannak olyan diákok, akik teljesen más irányból közelítik meg a példát, mint a tanár, ügyes, alternatív lehetőségeket találnak. A teljes órára kiterjedő csendet és a tanár-diák távolságtartást megkövetelő pedagógus mindezeket az irányvonalakat nem tudja kiakázn.

– A matematikaórák egyik „legfélelmetesebb” része a számonkérés. Milyen módszerrel történik ez a te óráidon?

– A felelő megválasztása az óráimon úgynevezett kártyás módszerrel történik. Módszertani szempontból

ezt valamikor nagyon elítélték, azzal érvelve, hogy az órát céltudatosan kell irányítani: a feladat felvezetése és két-három perces gondolkodási idő eltelte után a tanár felszólítja a felelőt, pontosan tudva, hogy mit vár el döntésétől. Én nem kedvelem ezt a módszert, hiszen ez feltételezi azt is, hogy egy adott órán a pedagógus a jó vagy a gyengébb tanulók között válogat, miután számításba vette, hogy mennyi időt vehet igénybe egy-egy felelet.

Úgy vélem, négy óra egy héten nagyon kevés, ha az ember a modern módszerek szellemében problematizál, csoportmunkát végeztet, hogy a diákok kölcsönösen segítsék egymás fejlődését, és a tananyaggal is előrehalad. Ezért a számonkérés érdekében mindenkinek van egy, a naplóbeli sorrend alapján megszámozott kártyája. A kártyák közül izgalommal kísért ceremónia keretében húznak. Így mindenki sorra kerül, egy órán akár többször is, így egyik diák sem ülhet úgymond a babérjain, ha már egyszer felszólalt. Az órai tevékenységért többpontot is járnak, amelyek aztán összeadódnak. A kártyával történő felelés esetében ugyanakkor nem vetheti a tanár szemére a diák, hogy esetleg csak akkor szólítja, amikor nem tudja a feladatot. Nyilván mínuszpontot is lehet szerezni, például, ha nem veszik figyelembe a bizonyos esetekben szükségszerű, teljes csendre vonatkozó felszólítást, és megzavarják a magyarázatot. A mínuszpont nem a rendbontás tényének, hanem következményének, azaz annak a büntetése, hogy figyelmetlensége miatt a diák nem tud válaszolni a tananyag kapcsán feltett kérdésre.

A diákok munkáját különben nagymértékben befolyásolja a tanár értékelése. A dicséretnek nem szabad elmaradnia: nagyon sokat jelent az eredmények elismerése, a hibák magyarázattal kísért kijavítása.

– Az általános iskolai matematika-
oktatásnak milyen további meghatározó
szempontjait emelnéd ki?

– Így gondolom, hogy 5–8. osztályban a matematikát a legnehezebb tanítani. Ha történelemből nem ismer a diák egy korszakot, attól még a következőt meg tudja többé-kevésbé tanulni, a kimaradt összefüggések híján is. A matematika esetében azonban ha kiesik két-három óra anyaga, a tanuló képtelen tovább fejlődni. Ugyanakkor minden gyermeket különálló egyed-

„A szülő hozzáállása az iskolához, a tantárgyhoz, sőt a tanárhoz rengeteget számít a gyermek iskolai fejlődésében, abban, hogy a diáknak kialakuljon a munkához való pozitív hozzáállása. Úgy vélem, nem is annyira a tízes matematikaosztályzat a fontos, hanem sokkal inkább az érdeklődő tanuláskészségének kifejlesztése.”

ként kell kezelni, egyéniségtípusaik skálája ugyanis terjedelmes – olyan diák is van, akiről leperegnek a megjegyzések, de olyan is, aki rendkívül érzékeny a bírálatra. Rendkívül fontosnak tartom ugyanakkor, hogy az 5–8. osztályban tanító pedagógus tartsa a tanítókkal is a kapcsolatot: az elemi és az általános iskola közötti szakadék sima áthidalása érdekében a tanárnak ismernie kell a tanító matematikaoktatásának módszereit. A szorzótáblát például jelenleg harmadik osztályban tanítják, nem másodikban, annak ellenére, hogy a gyermekek gyorsan fejlődnek. Így, ha egy harmadikos nem tanulja meg a szorzótáblát, akkor ötödik osztályban

már nagy valószínűséggel nem lesz rá képes. Nem elhanyagolandó szempont a szülőkkel való együttműködés sem: osztályfőnökként állandóan kapcsolatban vagyok velük. A szülő hozzáállása az iskolához, a tantárgyhoz, sőt a tanárhoz rengeteget számít a gyermek iskolai fejlődésében, abban, hogy a diáknak kialakuljon a munkához való pozitív hozzáállása. Úgy vélem, nem is annyira a tízes matematikaosztályzat a fontos, hanem sokkal inkább az érdeklődő tanuláskészségének kifejlesztése. Azon az órán, amelyen tanulni tanulunk, színes labdákat viszek az osztályba: a labdát dobó kérdést vet fel (elsőként természetesen én), a fogó válaszol, majd a maga során ő is továbbdobja a labdát, s vele együtt a kérdést. A matematika elsajátításának folyamatában a kérdésfelvetés érvényesítésének előfeltétele az ismeretek legalább bizonyos fokú megértése. A kérdés megfogalmazása, sőt a válaszadás sem zárja ki a munkafüzet és egyéb kiegészítő eszközök használatát – ideális eset az, amikor a diák fejből tudja a választ, de lévén, hogy a gyakorlat egyik elsődleges célja a problémamegoldás készségének kifejlesztése, nem elmarasztalható a segédeszközök használata sem.

– Hogyan fejleszthető a matematikatanár és diákjai közötti kapcsolat?

– Nagyon jó alkalmaknak tartom a tanár-diák kapcsolatok alakulása szempontjából az iskolán kívüli tevékenységeket, hiszen ilyenkor jobban megnyílnak a gyerekek, többet lehet velük társalogni. Aki ugyanis a matematikát nem szereti, az legtöbbször a tanárt sem kedveli, vagy fordítva: ha a tanár személye nem szimpatikus, ez ellenállást vált ki benne a tantárgyval szemben. Ilyen kirándulások, szabadidős tevékenységek alkalmával a matematikatanár is közelebb kerülhet a diákokhoz, bizonyítva

A SZERZŐ FELVÉTELE

• Varga Ibolya: „Aki ugyanis a matematikát nem szereti, az legtöbbször a tanárt sem kedveli.”

azt, hogy a diák személyét akkor is fontosnak tartja, ha nem túl jó az ő tantárgyából. Tavaly a hatodik osztályosokkal egy sikeres kirándulás alkalmával a Rettyezátba mentünk fel, noha a legtöbb kollegám óvakodott a kíséret vállalásától. Kiemelt fontosságot tulajdonítok a pedagógus példamutató szerepének is: a gyermeknek nem szabad azt látnia, hogy a tanár adott esetben jobban várja az óra végét, mint ő. Érzékelnie kell azt, hogy tanára energikus, odaadó, és jobban szeretné, hogy tudja a matematikát, mint ő maga.

– Mit minősítenél kihívásnak szaktanári és pedagógusi munkában?

– Diákjaim beszélgetőtársaimmá válnak az órákon: kölcsönösen segítjük egymás munkáját. Persze minden helyzetben meg kell találni a kommunikációs középutat, hogy a távolság áthidalásával együtt, a zajszt megemelkedését is elkerülve megérthessük egymást. A túlzott liberalizmussal is lehet néha eredményeket elérni, de ez ugyanakkor a munka rovására is mehet – így a járható út helyzetmegfelelő megtalálása szerintem a pedagógusi tevékenység nagy kihívása.

ZAY ÉVA

Varga Ibolya 1975-ben született Inaktelkén. Középiskolai tanulmányait 1990–1994 között végezte a kolozsvári Báthory István Elméleti Líceumban. 1998-ban a Babeş–Bolyai Tudományegyetem matematika szakán diplomázott. Államvizsgáját követően Palatkán, egy kis mezőségi faluban tanított két hónapig matematikát, majd a bánffyhungyadi általános iskolában szerzett katedrát, ahol 1999 és 2002 között oktatott. Matematikatanári és pedagógusi pályafutása másfél évig Aradon folytatódott, a 12. számú általános iskolában. Gyermeknevelési szabadságáról visszatérve immár harmadik éve a pécskai általános iskola matematikatanára, osztályfőnök.

Beszélgetés Kacsó Ágnes kolozsvári pszichológussal

Hogyan viszonyuljon a szülő a gyerek iskolai teljesítményéhez?

– Az iskolások sok esetben rászorulnak arra, hogy szüleik segítsenek nekik a házi feladatok megoldásában. Nem ritka az sem, hogy a kisebb vagy akár nagyobb

problémák, amelyekben nem tudunk konkrét segítséget nyújtani, ilyenkor általános feladatmegoldási stratégiákat ajánlhatunk vagy a feladathelyzetekhez való viszonyulási formákat közvetíthetünk a gyermek irányába: ha komolyan vettük a feladatodat, megtettél mindent, amit tudtál, magadhoz képest a maximumot nyújtottad és mindez nem volt elég, akkor nem marad más, mint annak elfogadása, hogy itt vannak a határaid. Ugyanakkor az, hogy a szülő segít az iskolai feladatok elvégzésében, nem azt jelenti, hogy napról napra együtt tanul a gyermekkel, hanem azt, hogy elérhető, követi a gyermek tevékenységét, és ahol azt tapasztalja, hogy segítségre van szükség, ott közbelép. Nagyon fontos, hogy a házi feladat elkészítése a gyermek felelőssége legyen, és ne a gyermek-szülő játszmák, csatározások területe. Nem mindig a mennyiségi jellemzők határozzák meg egy tevékenység hatékonyságát. A szülőnek az iskolai feladatokba való „bevonására” vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy nem az számít a gyermek iskolai sikere szempontjából, hogy ki hány órát tanul a gyermekével naponta, hanem az, hogy hogyan viszonyul a gyermek tanulásához.

– Konkrétan hogyan segíthetnek hatékonyan a szülők a gyereknek, hogy sikereket érjen el az iskolában?

– Például erősítik a gyermek autonómiáját az iskolai feladatokkal kapcsolatban (pl. a diák felelőssége a házi feladat megoldása, ő dönti el, milyen sorrendben készíti el a leckéit, milyen plusz tevékenységre iratkozik be, milyen plusz feladatot vállal stb.). Ezenkívül a szülő a tanulási folyamat fontosságát hangsúlyozza az elért eredményekben és nem a gyermek egyéni képességeivel magyarázza azokat. Végül lényeges az iskolával kapcsolatos szülő-gyermek interakciók pozitív érzelmi légköre is, sőt, ez utóbbi különösen fontos: az iskolai témákról való beszélgetés, esetleg bizonyos információk közös kikeresése elmélyült beszélgetések kiindulópontját

képezhetik, de állandó konfliktusok forrásai is lehetnek. Egy romániai kutatás szerint a családi konfliktusok második legfontosabb okát (az alkoholizmus után) az iskolával kapcsolatos témák képezik. Nem nehéz kikövetkeztetni, hogy a konfliktusokkal terhes szülői bevonásnak nincs pozitív hatása a gyermek teljesítményére.

– Nyilván elsősorban az a mérvadó a szülő számára, hogy a gyerek hogyan interpretálja az iskolai dolgait, mennyire lelkesítik vagy kedvetlenítik el az iskolai élményei. Azonban elég-e, ha a szülő az iskolai siker és eredmények tekintetében csak a gyereke visszajelzései nyomán próbál képet alkotni a reális helyzetről, vagy meg kell erről hallgatnia, esetleg kérdeznie a tanítónőt, osztályfőnököt is?

– Attól függ, hogy a szülőt mi érdekli. Azt, hogy a pedagógus hogyan látja a gyermek tevékenységét osztálytársaihoz viszonyítva, nagyjából tükrözik a jegyek. Ha a szülőnek ez nem elég, hanem pl. a város/megye/ország azonos korú gyermekei között szeretné felmérni gyermeke helyzetét, tantárgyversenyre küldi. Ha nem másokhoz viszonyítva akarja látni gyermekét, akkor arra kell figyelnie, hogy a gyermek hogyan éli meg az iskolai értékeléseket. Vannak olyan gyermekek, akik a nyolcast kudarcént élik meg, másoknak az ötös is siker lehet. Ez természetesen sok dologtól függ: a gyermeknek az illető tantárgyhoz, tanárhoz és iskolához fűződő viszonyától, saját motivációjától és igény szintjétől és elsősorban a mindezt valamilyen szinten meghatározó szülői elvárásoktól. A kudarcélmény a gyermek önértékelését rontja, és elkerülő viselkedés lehet az eredménye: a gyermek inkább nem próbálkozik, minthogy újabb kudarokat kelljen elkönyvelnie. Nagyon sok szülő azonban nem a gyermekre figyel, nem az érdekli, hogy a gyermeknek személyesen hol vannak az erős és gyenge pontjai, hanem másokhoz viszonyítva akarja látni gyermeke helyzetét. Számomra ezt mindennél beszédesebben

Fotó: FÜLÖP ZOLTÁN

- Kacsó Ágnes: „Lényeges az iskolával kapcsolatos szülő-gyermek interakciók pozitív érzelmi légköre is.”

diák nem érti meg az iskolai magyarázatot, hiszen a jelenlegi tantervek gyorsított ritmust diktálnak, így sok esetben csak felszínesen adhatják át a tanárok a tananyagot. Mindez azért történik, mert tovább kell lépniük a tanterv diktálta ritmusnak megfelelően, annak ellenére, hogy nem mindenki diák sajátította el a tananyagot. Hogyan vélekedik a pszichológus, mikor segítsen a szülő a diáknak? Csak kisiskolás korban, és később hagyja, hogy a gyerek egyedül birkózzon meg a követelményekkel? Vagy ahányszor csak szüksége van erre a gyereknek, akár nagyobb korban is?

– Úgy gondolom, hogy a szülő addig segítsen a gyermeknek az iskolai feladatok teljesítésében, amíg tud. Megtörténhet ugyanis, hogy a szülő egy bizonyos szinttől kezdve már nem tudja tartani a lépést az egyes tananyagokkal. Gondoljunk arra: ha nem iskolai feladatról volna szó és a gyermekünk egy számára megoldhatatlan problémába ütközött, megpróbálnánk segíteni (ha tudnánk)? A gond az, hogy bizony akadnak olyan

bizonyította a szülők reakciója a Magyarországon elemi iskolában bevezetett szöveges értékelésre, ami valahogy így hangzik, természetesen nagyon leegyszerűsítve: „Pistike érdeklődő, lelkes, nagyon ügyesen érvel, azoknál a feladatoknál azonban, amelyeket nem sikerül egyből megoldania, gyorsan feladja és az egyéni próbálkozások helyett inkább segítséget kér”. Világos, hogy sokkal többet mond, mint egy hetes-nyolcas. Irányt is mutat a szülői beavatkozás számára. A szülők azonban nem szerették/szeretik ezt az értékelési módot, ugyan is nem tudják, hogy hol áll a gyermek a többiekhez viszonyítva...

– *Milyen szempontból, milyen helyzetekben ajánlatos együttműködni a szülőnek és a pedagógusnak a gyerek iskolai sikerei érdekében? Esetleg lehet-e konkrét tanácsokat adni arra vonatkozóan, hogy mit tehetnek egymással összhangban vagy külön-külön, ha a gyerek kudarcélményektől szenved, vagy úgy érzi, nem tud eléggé teljesíteni az iskolában?*

– Úgy vélem, a szülőnek és az iskolának mindig együtt kell működnie a gyermek sikere érdekében. Az amerikai oktatási törvény, amelyet úgy neveznek, hogy *No Child Left Behind* (Egy gyermeket sem hagyunk lemaradni) kimondja, hogy az iskolai siker az iskola, a család és a gyermek közös felelőssége. Nálunk a család és az iskola gyakran a barikád különböző oldalára kerül, ami azzal magyarázható, hogy a legtöbb pedagógus nem partnernek tekinti a szülőket, hanem az autoritás pozíciójából kezeli azokat. Valójában a cél közös, hisz a pedagógus és a szülő egyaránt azt szeretné, ha a gyermek sikeres lenne az iskolában, viszont ahhoz, hogy a szülőt valóban bevonódásra bírják, ahhoz egyenrangú félként kellene kezelni, elfogadni, hogy valamit azért ő is tud a gyermekről, még ha esetleg iskolázatlan is: mégis ő nevelte fel iskolás korig, és ha nem old házi feladatokat a gyermekkel, nem feltétlenül annak a jele, hogy nem érdekli a gyermek iskolai élete. Sok hátrányos helyzetű szülő nagyon sok energiát fektet a gyermeke iskolázásába, csak lehet, hogy amit tesz, az nem hatékony, vagy egyszerűen láthatatlan az iskolából. Ilyen esetekben az együttműködés biztosan a gyermek teljesítményének a javulásával járna. Ehhez azonban a pedagógus részéről nagyon sok tapasztalatra van szükség.

Foto • SÜTŐ ZSOLT

• **„A szülő addig segítsen a gyermeknek az iskolai feladatok teljesítésében, amíg tud. Gondoljunk arra: ha nem iskolai feladatról volna szó és a gyermekünk egy számára megoldhatatlan problémába ütközött, megpróbálnánk segíteni (ha tudnánk)?”**

– *A házi feladatok megoldásán túl nyilván sok vonatkozásban fontos a szerepe a szülőnek abban, hogy milyen iskolai sikereket ér el a diák, vagy kudarcok érik. Ha ezt le lehet bontani különböző életkorokra, mi a leglényegesebb, amire a szülőnek oda kell figyelnie óvodás, kiskolás, általános iskolás vagy gimnazista gyermekének iskolai teljesítményével, kudarcával, sikereivel kapcsolatban?*

– A kutatási eredmények azt mutatják, hogy az iskolai siker szempontjából nem annak van döntő jelentősége, hogy a szülő old-e házi feladatokat a gyermekével. Ami az eredmények szerint fontosnak bizonyul, az a családi harmónia, a gyermeknek nyújtott érzelmi támogatás, az iskolával kapcsolatos elvárások és a rendszeres beszélgetések. Ezek minden életkorban fontosak. A hiedelmekkel ellentétben a serdülők számára is fontos, hogy a szülők érdeklődést mutassanak iskolai életük iránt és beszélgessenek velük. A beszélgetések éppen úgy vonatkoznak az iskolával kapcsolatos témákra, mint a gyermek jövőre vonatkozó terveire és más aktuális témákra.

– *Mikor és mennyiben indokolt, hogy a gyereket magánórára járassa a szülő, ha nincs ideje vagy már nem tud segíteni a gyerekeknek a nehezebb tantárgyakban?*

– Ez is attól függ, hogy a szülőnek milyen ambíciói vannak: egyes szülők magánórára járatják a gyermekeiket, ha nem tudnak kiváló szintet tartani egy tantárgyból, mások akkor lépnek, ha a gyermek az iskola által elvárt minimális szintet sem tudja tartani. Egyes szülők bizonyos szempontok alapján úgy találják, hogy a gyermek nem tud annyit, mint más iskolába/osztályba járó kortársai, és ezért járatja gyermekét magánórára. Megtörténhet, hogy egy gyermek iskolai profilt szeretne változtatni, és a különböző szakok közötti tantervbeli különbségek áthidalására van szükség magánórákra. Itt arra kell gondolni, hogy a magánóra a gyermek számára plusz teher, és azt kell a szülőnek mérlegelnie, hogy mikor érdemes ezt a plusz terhet vállalni. Természetesen lényeges szempont, hogy a gyermek mit szeretne, mi az ő véleménye ezzel kapcsolatban, hisz a legdrágább magánóra is kárba megy, ha a gyermek „szabotálja”, nem motivált és nem fektet bele energiát, bár fizikailag részt vesz rajta, pszichikailag nem.

KISS JUDIT

Magyar–román pályázat a multietnikus közösségek feltérképezésére

Nem kötelező a foglalkozás, de a játék öröme vonzó

A Nagyváradi Tudományegyetem Pedagógus-továbbképző Intézete (DPPD) és Oktatási Tudományok Tanszéke a Debreceni Egyetem Hajdúböszörményi Gyermeknevelési és Felnőttképzési Karával közösen nyert európai uniós finanszírozású pályázatot, amelyet 2010. december elején átfogó konferencia keretében zártak le. A több mint 140 ezer euró összértékű projekt elsőrendű célja az egyetemek közötti együttműködés javítása és az alapfokú, illetve állandó oktatásban szerzett tapasztalatok összevetése volt. Emellett azonban az egy évig tartó terepmunka és eszmecsere folytán rengeteg olyan eredményt sikerült dokumentálnia a két munkacsoportnak, amelyből hosszú távú következtetéseket vonhatnak le.

Terepmunka határközeli településeken

Az Együttműködés az esélyegyenlőségért az oktatásban a határmenti multietnikus közösségekben című kutatás az Eu-

„A romániai oktatási rendszer óvodája sokkal közelebb van az iskolai fegyelemhez, mintegy előkészítője az oktatás következő lépcsőjének. Ezzel szemben mi játszva tanulunk, és nem tesszük kötelezővé a foglalkozásokat.”

rópai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával biztosított lehetőséget arra, hogy romániai és magyarországi főiskolai hallgatókból és egyetemi oktatókból álló munkacsoportok 5–5 határközeli településen végezzenek terepmunkát. A magyarországiak a Szatmár megyei Mezőfény, Csanálos, Börvely és Hirip, illetve a Bihar megyei Palota falvakban dolgozhattak 2009

végétől 2010 végéig. A romániai kutatók a Hajdu-Bihar megyei Nagykereki, Körösszakál, Bojt, Körösszegapáti és a Békés megyében található Körösnagyharsány közösségben jártak több alkalommal. Minden helyszínen egy felkészítőtanár és négy diák tevékenkedett, akik 30 munkanapot töltöttek a településeken. A pályázat eredményeiről öt könyvben számoltak be, illetve több oktató- és dokumentumfilm is készült, amelyek mindegyikéből juttatnak a pályázatban részt vevő településekre és a környező oktatási központokba. „Öt filmcsomagot készítettünk, melyek egyrészt a településekről forgatott antropológiai dokumentumfilmet tartalmazza, illetve a helyi óvodákban folytatott pedagógiai foglalkozásokról számolnak be” – mutatta be a munkákat Biczó Gábor antropológus, a filmek társszerzője.

A könyvek között több elméleti munka is található, amely módszertani és gyakorlati eredményeket foglal össze, illetve olyanok is vannak, amelyek hosszabb kutatás eredményei. Ezek közül érdemes megemlíteni azt, amely mezőfényi sváb és magyar nyelvű gyermekmondókákat tartalmaz, illetve olvasható benne több autentikus forrásból származó hiripi cigány népmese is. A Szatmár megyei Hirip település idős, cigány mesemondó-asszonyát egyébként a faluról készült antropológiai dokumentumfilm is megörökítette. A filmek pontos képet adnak a falvak mai gazdasági állapotáról, kulturális örökségéről, illetve felhívják a figyelmet a demográfiai átalakulás következményeire, veszélyeire, valamint a lakosság etnikai összetételére és a különböző népcsoportok között feszülő ellentétre. Emellett beszámolnak arról, hogy milyen gazdasági és infrastrukturális feltételek segítik vagy éppen akadályozzák a falvakban az oktatást. Mezőfényen például frissen felújított és kitűnően felszerelt iskola és óvoda áll a gyerekek rendelkezésére, illetve sportcsarnok

is található az oktatási intézmények tőszomszédságában. A pedagógusok mindegyike szakképzett és helyi születésű, kivéve a romántanárt, aki ingázik. Ezzel szemben Hiripen összevont osztályokban kénytelenek tanulni a gyerekek, román és magyar csoport is van, és nagyon rossz körülmények uralkodnak az óvodában, iskolában. Vannak olyan osztálytermek, amelyeket be kellett zárni, mert beesett az eső, a könyveket pedig megrágták az egerek. Az óvodát az óvónő és a szülők közös erővel, folyamatosan tatarozzák és szerelik fel eszközökkel.

A SZERZŐ FELVÉTELE

- Bálint Péter egyetemi tanár, a pályázat magyarországi projektasszisztense

Más-más munkamorál

Bálint Péter egyetemi tanár, a pályázat magyarországi projektasszisztense kifejtette, a pályázat jóvoltából komoly eredmények születtek, amelyek nemcsak a pályakezdő pedagógusok számára lesznek nagyon hasznos segédanyagok, hanem a már gyakorló oktatóknak is képesek újdonsággal szolgálni. „Azok a diákok, akik részt vettek a terepmunkában, és azok, akik kézbe veszik a kiadványainkat, megnézik a filmjeinket, betekintést

nyerhetnek abba, hogy milyen mód-szerekkel és milyen körülmények között dolgoznak a vizsgált határmenti falvakban oktató pedagógusok” – tette hozzá a hajdúböszörményi tanszék-vezető. Az elvégzett vizsgálat egyik fontos kérdése volt, hogyan élnek még a nemzeti (román, magyar, cigány, sváb) hagyományok a vizsgált települések közösségeiben, illetve ezek hogyan jelennek meg az óvodai foglalkozásokban. Itt elsősorban a népdal, a népmese, a népi mondókák és gyermekjátékok oktatásban való alkalmazására voltak kíváncsiak a kutatók. „Kiváló tapasztalat volt ez a pályázat a hallgatóim számára, ugyanis olyan rendszerbe kerültek, amely teljesen eltérő a nálunk megszokottól. Azt gondolom, nekünk is sikerült tanulnunk, és mi is átadhattunk bizonyos dolgokat a saját tapasztalatainkból” – fogalmazott Bujdosóné Papp Andrea, a pályázat egyik belső szakértője. A szakember szerint alapvetően más munkamorállal találkozhattak a magyarországi főiskolai hallgatók a romániai falusi óvodákban. „Az itteni foglalkozásokon a gyerekeknek csendben, hátratett kézzel kell ülniük és figyelniük. A romániai oktatási rendszer óvodája sokkal közelebb van az iskolai fegyelemhez, mintegy előkészítője az oktatás következő lépcsőjének. Ezzel szemben mi játszva tanulunk, és nem tesszük kötelezővé a foglalkozásokat” – tette hozzá Papp. Az óvodások nagy érdeklődéssel vettek részt minden foglalkozáson, ugyanis semmi sem volt kötelező, azonban az óvóképzős egyetemisták igyekeztek minél érdekesebb dolgokkal lekötni a kicsik figyelmét. „Aki nem akar részt venni a játékban, félrevonulhat, ám egy idő után mindenki bekapcsolódik, hiszen a közösségi foglalkozás csalogató lesz azok számára is, akik először idegenkednek vagy félnek” – részletezte Sápi Virág óvóképzős hallgató, aki a Szatmár megyei Bőrvély község két óvodájában gyakorlatozott több alkalommal is. A magyarországi főiskolások a természetismeret például rajzos-játékos programokon vitték közelebb az óvodásokhoz. A fákat, leveleket lerajzolták és közösen színezték ki. A szivárvány színeit rajzos-mesés formában tanulták meg, az őszi gyümölcsök felfedezésében pedig egy kis plüssmókus segítette őket, aki az óvoda kertjében sétálgatva csalt mosolyt

• **Aki nem akar részt venni a játékban, félrevonulhat, ám egy idő után mindenki bekapcsolódik**

a gyerekek arcára. „Kitűnően felkészített hallgatók foglalkoztak az óvodaisaimmal, és a munka során sok módszertani újdonságot sikerült tanulnom tőlük” – mesélt tapasztalatairól Kóródi Etelka bőrvélyi óvónő.

Etnikai és közösségi öntudat fejlesztése

Bálint Péter professzor szerint a pályázat egyik legfontosabb eredménye – mivel a figyelem középpontjában mindvégig a gyerekek és a hallgatók álltak – az, hogy a leendő óvónők megtanulhatták, hogyan álljanak helyt a többetnikumú, multikulturális vidéki közösségekben, hiszen a legtöbb frissen végzett pedagógus hasonló határmenti falvakban kap majd állást. „Rajtuk is sok múlik, hogy az illető közösségekben hogyan ápolják az ottani hagyományokat, hiszen a szülők mellett nekik kell megtanítaniuk az illető népcsoporthoz tartozó gyereket kulturális örökségük szeretetére” – véli a tanszékvezető egyetemi tanár, aki hozzátette, a diákok szakmai gyakorlata mellett a két felsőoktatási intézmény tanárai közös konferenciákon számoltak be tapasztalataikról. A magyarországi projektvezető szerint az eredmények túlmutatnak a foglalkozásokon, hiszen a pedagógusok képzése mellett a polgármesterekkel folytatott eszmecsere során kitértek a település oktatási rendszerének fejlesztési lehetőségeire is. Továbbá azt is szemügyre vették, hogyan lehet ezekben a multikulturális közösségekben fejleszteni az etnikai és közösségi öntudatot, illetve milyen

eszközökkel lehetne hatékonyabbá tenni a hagyományrendszer ápolását. A szakember szerint ez azért nagyon fontos, mert a vizsgált falvakban a közösségek gyakorlatilag már elvesztették a hagyományuk egy részét, és nem beszélnek őseik nyelvén. Emellett pedig nem az élő, öröklött folklórt használják, hanem a könyvekből és egyéb fórumokról tanultat művelik, kvázi visszatanolják a saját néphagyományukat. A szakmai gyakorlat ebből a szempontból nagyon előnyös volt mindkét félnek, ugyanis a magyarországi oktatási rendszer nagyon eltérő a románaitól, így mindenki tanulhatott a másiktól. „Előnyös volt a magyar félnek, mert láthattuk, milyen módszereket használnak itt az óvodai oktatásban, és nagyon előnyös a partiumi közösségeknek, hiszen európai fórumokon hívhatják fel a figyelmet a helyi értékekre, azok ápolására és feldolgozására, illetve arra, hogy miképpen lehet ezeket segédanyagként alkalmazni a következő évek, évtizedek oktatásában” – fogalmazott Bálint. A magyarországiak a pályázatban azt is vállalták, hogy a gyakorlat lejártával rendszeresen visszajárnak az érintett településekre, és figyelemmel követik, hogyan hasznosítják ott a szerzett tapasztalatokat, illetve egy újabb nyertes pályázat keretében idén más falvakban, kicsit másfajta szempontok alapján folytatják a megkezdett munkát.

VÉGH BALÁZS

• Mi fán terem a hangerősítő? Elektrotechnika óra

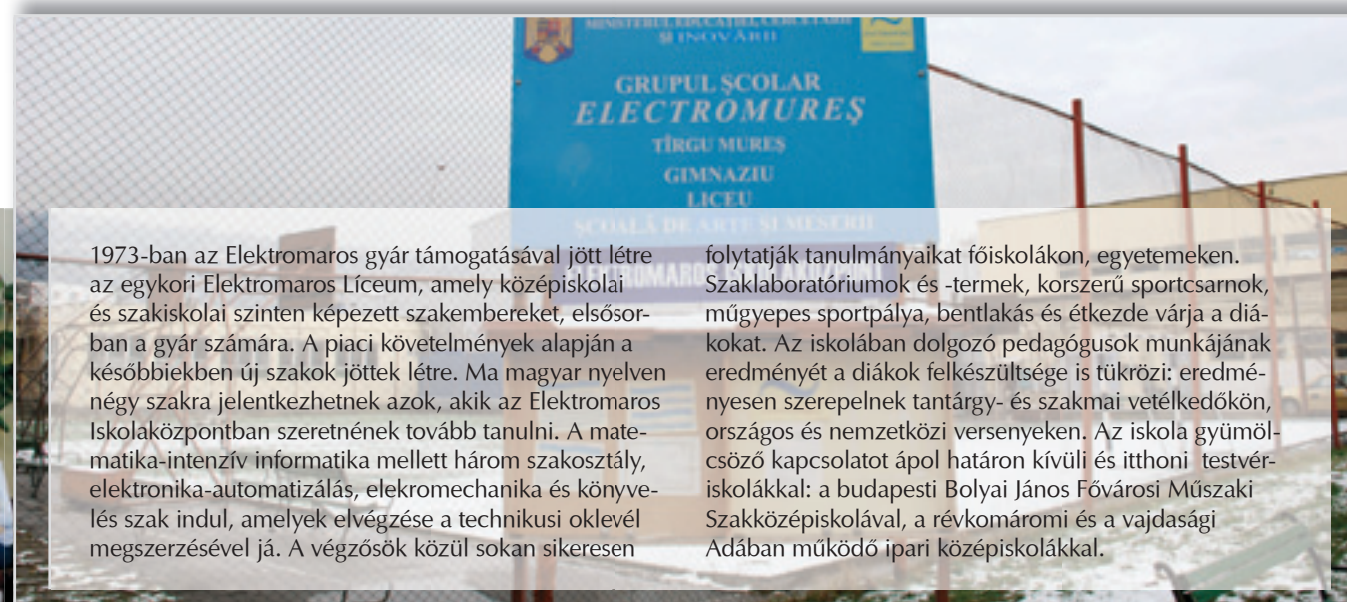
• Nagyszünet a több épületből álló iskolában

• Magyaróra. A műszaki tantárgyak mellett a magyar nyelv és irodalom oktatására is hangsúlyt fektetnek

A marosvásárhelyi Elektromaros Iskolaközpont

• Csoportfoglalkozás. A higiénia fontosságáról szóló óra

1973-ban az Elektromaros gyár támogatásával jött létre az egykori Elektromaros Líceum, amely középiskolai és szakiskolai szinten képezett szakembereket, elsősorban a gyár számára. A piaci követelmények alapján a későbbiekben új szakok jöttek létre. Ma magyar nyelven négy szakra jelentkezhetnek azok, akik az Elektromaros Iskolaközpontban szeretnék tovább tanulni. A matematika-intenzív informatika mellett három szakosztály, elektronika-automatizálás, elektromechanika és könyvelés szak indul, amelyek elvégzése a technikus oklevél megszerzésével jár. A végzősök közül sokan sikeresen

folytatják tanulmányaikat főiskolákon, egyetemeken. Szaklaboratóriumok és -termek, korszerű sportsarnok, műgyepes sportpálya, bentlakás és étkezde várja a diákokat. Az iskolában dolgozó pedagógusok munkájának eredményét a diákok felkészültsége is tükrözi: eredményesen szerepelnek tantárgy- és szakmai vetélkedőkön, országos és nemzetközi versenyeken. Az iskola gyümölcsöző kapcsolatot ápol határon kívüli és itthoni testvériskolákkal: a budapesti Bolyai János Fővárosi Műszaki Szakközépiskolával, a révkomáromi és a vajdasági Adában működő ipari középiskolákkal.

• Órák után. Ping-pongozás az iskola tornatermében

• Mozgásban

FOTÓK: SÜTŐ ZSOLT

• Verselemezés magyarórán. Érdeklí őket

• Hogyan bütyköljünk otthon hangerősítőt? Hogyan keltsük fel a diákok érdeklődését a tananyag iránt?

Kreativitásra nevelés, avagy versenyezzen a gyerek önmagával

A kreativitásra nevelhetik a szülők és a pedagógusok is a gyerekeket, egészen kisgyermek, illetve óvodás kortól érdemes tudatosan viszonyulni ahhoz, mit, hogyan rajzol, fest a gyermek. Vagy hogyan ajánlatos főleg a szülőknek

hogyan használja fel a rendelkezésére álló eszközöket. Az utasítások megakadályozhatják a felfedezést, amely a kreatív gondolkodás alapja.

– Ne rajzoljon, fessen vagy írjon a szülő a gyermek rajzára, vagy egyéb alkotására. Sokkal fontosabb az, amit ő készített, és a felnőtt „kontárkodás” elvonhatja a gyereket a korának megfelelő tevékenységtől.

– Ne hívjuk fel a figyelmét valós tárgyakkal, alakokkal való véletlen hasonlóságra. Nem az a fontos, mit ábrázol a rajz, hanem a mozgásos tevékenység, az alkotás.

– Ne mutassuk meg a gyermeknek, hogyan „kell rajzolni”, és ne szórakoztassuk őt azzal, hogy valóság-hű képeket rajzolunk neki – ezzel is akadályozhatjuk a kreatív felfedezést.

– Ne kérdezzük meg a gyerektől, hogy „mit rajzolsz?”, vagy „mi ez?”. A „mi” sosem olyan fontos, mint a „hogyan?”)

– Ne adjunk a gyermek kezébe olyan színezőt, kösd össze feladatlapot vagy foglalkoztatót, amelynek célja pusztán az, hogy a kicsi valaki más munkáját befejezze.

– Ne bátorítsuk, hogy olyan rajzversenyen vegyen részt, ahol szubjektív szempontok szerint mérik össze az alkotásokat. A gyerek inkább állítsa fel a saját céljait, és „versenyezzen” önmagával.

– Bátorítsuk a gyereket, hogy egy problémára több megoldást is találjon.

– Ne szidja meg a szülő a gyereket, ha az olyan felületre rajzol (pl. fal), ahová nem kellene. Adjunk a kezébe papírt inkább, és mondjuk neki: „Úgy látom, rajzolni van kedved” – a pozitívat hangsúlyozzuk, és ajánljunk fel helyettesítő megoldást.

– Ne siettessük, hogy továbblépjen a fejlődés egy újabb szintjére. Mindenik szint egyaránt fontos ugyanis, és nem származik előnye belőle, ha hamarabb lép tovább a következőre.

– Mutassunk példát a gyereknek. Ahelyett, hogy azt mondjuk, „még vonalzóval sem tudok egyenest húzni”, inkább azt sugalljuk: „szeretek alkotni”. Az alkotás folyamata sokkal fontosabb, mint a végtermék. Ha a gyermek azt látja, hogy a szülő is vállalja a kockázatot, és új dolgokat hoz létre, követni fogja a példát.

– A szülő azt közvetítse a gyerek felé, hogy számára az eredeti alkotás az értékes. Mondjuk el a gyermeknek, hogy a másolás, „körvonal-nyomatozás”, színezés nem kreatív, és a másolás tulajdonképpen csalás. Segítsük a gyermeket abban, hogy megértse, az alkotás során történő problémamegoldás később az életben felmerülő bármilyen probléma megoldásában is hasznára válik.

– Öntsük szavakba, miért tetszik egy kép. A „szép” nem elegendő, mondjuk inkább azt a gyereknek, hogy például „A színek olyan élénkek.”, „Vannak egyenes és kacskaringós vonalak, és jól néznek ki együtt.”, „A színek arra emlékeztetnek, amikor olyan vidám/szomorú stb. voltál.” A visszajelzések megerősítik a gyermekben, amit még ösztönösen, belülről fakadóan tesz. A következő szempontok segítenek alkotásainak jellemzésében: hogyan használja a színeket, milyen vonalakat használ, miben különbözik az új előző képtől, amit készített, hogyan használja az eszközt, mennyire nyomja rá a papírra, hogy érzi magát alkotás közben.

– A szülő a gyerekkel közösen látogasson el múzeumba vagy galériába, és bátorítsa a gyermeket, hogy beszéljen a képekről anélkül, hogy aggódnia kellene, hogy helyesek-e a megfigyelései.

K. J.

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

• Már óvodás kortól érdemes tudatosan viszonyulni ahhoz, mit és hogyan rajzol, fest a gyermek

a gyermeki alkotáshoz viszonyulni, és arról ítéletet (nem) alkotni? Mire kell figyelniünk, ha szeretnénk a gyermeket a kreatív és önálló, nem gépies rajzolásra, festésre – alkotásra nevelni?

– Szabaduljon meg a szülő az elvárásaitól azzal kapcsolatban, hogy milyen szerinte a kész és tökéletes művészeti alkotás (legyen az bármilyen rajz, festmény), és engedje, hogy a gyermek képzelete határozza meg,

„Azt kívánom, hogy leljek sok örömet a fociban”

Mit vársz a 2011-es évtől? – kérdeztük a brassói Áprily Lajos Gimnázium nyolcadikosaitól

Bódi Levente: Az új évre azt kívánom, hogy legyek egészséges és tanuljak jól.

Péter Siskovits Gellért: Én az új esztendőben azt kívánom, hogy családom, barátaim és tanáraink egészségesek legyenek és boldogság legyen a szívükben.

Császár Ede: Az új esztendőben egészséget kívánok magamnak és szeretteimnek, ezen kívül pedig jó jegyeket.

Bajzáth Orsolya: Az új év hozzon egészséget, szeretetet, boldogságot, az iskolában jó jegyeket. És persze legyen boldogabb, mint az elmúlt.

Watzatka Laura: Az új év hozzon egészséget, békességet, boldogságot, sikereket az iskolában. Ugyanakkor legyen melegebb és szeretettel tele.

Bitay Júlia: Azt szeretném, hogy ez az esztendő hozzon egészséget, boldogságot, jó jegyeket. És hogy legyünk együtt a családdal.

Imre Lajos: Azt kívánom az új évtől, hogy a középiskolában menjen minden jól. A jövőben több területen is szeretnék kutatni. És persze az egészség a legfontosabb.

Markus Mathias: Azt kívánom ettől az évtől, hogy jussak be a középiskolába és legyek egészséges.

Kovács András: Szeretnék bejutni a középiskolába, és szeretnék jó tanuló lenni.

Kulcsár Adorján: Azt kívánom az új évtől, hogy jussak be a középiskolába, ahová felvételizni szeretnék. Ezen kívül boldog szeretnék lenni.

László Endre: Azt kívánom az új évtől, hogy jussak be az Áprilyba és nagyon sok örömet leljek a fociban. Azt is nagyon fontosnak tartom, hogy legyen egészséges a családom.

Timár Imola: Az új évtől sok sikert szeretnék a vizsgákra és szeretnék elutazni Olaszországba. Ezenkívül egészséget mindenkinek.

Szabó Melinda: Én azt szeretném, hogy idén sikeresen teljesítsek a vizsgákon. Ezenkívül békét és szeretetet a családban.

Bakó Noémi: Én azt szeretném, ami a legfontosabb: egészséget és boldogságot a családomnak. Ugyanakkor szeretném, hogy az új évben is jól teljesítsek az iskolában. Nyolcadikban az lesz a legfőbb megmérettetés, hogy a vizsgák jól sikerüljenek.

Puskás Bajkó Tímea: Én azt kívánom erre az évre, hogy sikerüljenek a vizsgáim és jussak be a középiskolába.

SZÖVEG ÉS FOTÓK: PUSKÁS BAJKÓ TÍMEA

A kritikus helyzetben levő gyermek jogai

Számos jel utal arra, hogy a gyermeki jogok szükségességének az egyetemes emberi jogok kapcsán (gyakorlatilag a 20. században) kibontakozó gondolata, és annak alapján a gyermekjogi és -védelmi intézmények, valamint a gyermekjóléti szociális szerveződések kiépülése elsősorban a gyermeki lény néhány biopszichológiai és szociális sajátosságával függ össze.

A védelmezendő gyermek

A nyomon követhető logika szerint a gyermeket törvényekben meghatározott jogok révén, sajátos intézményes keretek síkján, fejlődését elősegítendő, védelmezni kell a nem megfelelő hatásoktól, mert hiszen az könnyen sebezhető, illetve relatíve sérülékeny, a káros hatások viszonylatában pedig fokozottan érzékeny lény. Ugyanakkor a gyermek nem rendelkezik sem számottevő szociális tekintéllyel és hatalommal, sem pedig szükségletei kielégítéséhez és érdekei érvényesítéséhez szükséges erőforrásokkal. Ebből fakadóan nyilvánvalónak tűnik, hogy a felnőtténél nagyobb mértékben kiszolgáltatott a bántalmazásnak, a hátrányos megkülönböztetésnek, a kizsákmányolásnak, végül is a testi-lelki sérüléseknek. Köztudott továbbá az is, hogy a gyermekek nem tudnak megfelelő módon kiállni alapvető jogaik mellett, hisz jogérvényesítési képességük – nyilván életkorukból eredően – többé-kevésbé korlátozott. Aligha kétséges tehát, hogy a gyermeki jogok kiemelt védelme rendkívüli fontossággal bír, mert a gyermekek mentális és szociális érettségi szintjük miatt általában nem képesek önnön érdekeik védelmében hatékonyan fellépni, és ha szükséges, azokért elszántan küzdeni. Természetesnek tekinthetjük tehát, hogy a gyermeket alapvető jogainak védelmében és érvényesítésében, azok mindennapi gyakorlásában, illetve a jogokkal való élés síkján hathatós segítségben kell részesíteni. Mivel a gyermekek a felnőtt személyeknél jóval védtelenebbek, jogaik védelmét a felnőtteknek, illetve a felnőttek által létrehozott és jogosultságot biztosító törvényeknek, illetve jogvédő intézményeknek kell felvállalniuk. Sok helyen (nyilván Romániában és Magyarországon is) a gyermek védelmi jogosultságát (és az abból származó kötelezettségeket) éppen a gyermeki lét sajátosságaiból fakadóan az alaptörvény garantálja. Ezt rendszerint specifikus törvények egészítik ki és pontosan részletezik. Ezek szellemében napjainkban általánosan is az fogalmazható meg, hogy a gyermeki jogok védelme mindazoknak a természetes és jogi személyeknek a kötelessége, akik a gyermek nevelésével, oktatásával, ellátásával, gondozásával vagy különböző ügyeinek kezelésével és érdekeinek intézésével, változatos szolgáltatások felajánlásával foglalkoznak. Eszerint kivételes felelősséggel tartoznak a gyermeki jogok védelmének tekintetében a szülők, a gyámok, az óvónők, a tanítók, a tanárok, az orvosok, védőnők stb., továbbá a gyermekek problémáival is foglalkozó, azok számára valamilyen ügyintéztést nyújtó állami hivatalok, helyi közigazgatási szervek és civil szervezetek, az egyház, valamint a gyermekvédelmi intézmények és azok alkalmazottai.

Hátrányos helyzet és veszélyeztetettség

A gyermeki jogok és a jogvédelem egészen sajátos, minden bizonnyal meglehetősen bonyolult helyzetével állunk szemben akkor, amikor a kiskorú jogalany speciális, a legtöbbször

meglehetősen kritikus élethelyzetben lévő – beteg, fogyatékos, árva, bűnöző, bűncselekmény miatt fogva tartott, kiskorúan anyává (gyermekként szülővé) vált, családon kívül született, elhagyott, közvetlen életveszélyben lévő, csavargó, migráns, menekült, szexuálisan bántalmazott, gyermekkereskedők vagy pedofilek áldozatává vált, sorsára hagyott stb. – gyermek fejlődési szükségleteiről és érdekeiről van szó. Nyilvánvalónak tűnik, hogy ezek a gyermekek a hátrányos helyzet és veszélyeztetettség körülményei között általában sokkal védtelenebbek, sérülékenyebbek és sebezhetőbbek, fokozottabban kiszolgáltatottak és alárendeltek személyes és tárgyi környezetüknek, mint egészséges és normális körülmények között élő kortársaik, minek következtében irányukban jóval nagyobb annak a veszélye, hogy erőszak, bántalmazás és diszkrimináció áldozatává váljanak, vagy hogy az esélyegyenlőtlenség defavorizáló és stigmatizáló helyzetébe kerüljenek. Ugyanakkor fokozottabban ki vannak téve a dolgoztatás, kizsákmányolás, elhanyagolás, prostitúció, rossz bánásmód, valamint mindenfajta megalázó ártalmazás lehetőségének. A családtól vagy a szűkebb közösségtől való elszakadás, a felelősségteljes és szeretetalapú szülői gondoskodó védelem és testi-szellemi ápolás hiánya, az oktatásból való kimaradás vagy a normális testi-lelki fejlődés által megkövetelt szociális és anyagi környezeti feltételek elégtelensége számottevően megnöveli az olyan szituációkba való kerülés esélyét, amelyek súlyos lelki és testi traumákat okozhatnak, a kognitív és affektív fejlődést akadályozhatják, különféle személyiségzavarokat idézhetnek elő.

Fontosnak tartom itt megjegyezni, hogy az orvosi, gyógy-pedagógiai és pszichológiai kutatások révén, valamint a gyakorló pedagógusok tapasztalatai alapján az utóbbi években a gyermekek viszonylatában akkurátusan körülhatárolódott és pontosan definiálódott a speciális szükségletek fogalma. Ennek értelmezésében részint az elégtelen vagy hibás öröklöttség, részint a speciális élethelyzetek (csavargás, árvaság, menekültség stb.), részint pedig az egészséges fejlődésnek nem kedvező, sőt gyakran ártó miliőbeli személyi és tárgyi körülmények (szülők alkoholizmusa, család szegénysége, szülők elvesztése stb.) és a sajátos módon kritikus létállapotok (krónikus betegségek, fogyatékos, érzelmi zavarok stb.) tényével kell számolnunk. Ha belegondolunk, a fenti leírásból könnyű belátni, hogy a kritikus helyzetben lévő gyermekek tulajdonképpen a speciális szükségletekkel rendelkezők egyik jól elkülöníthető csoportja. Én abból indulok ki, hogy a speciális szükséglet tényét kimerítő gyermekek olyan sajátos ellátást igényelnek, amely kiterjed az adott életkorhoz, a jellegzetes állapotokhoz és a konkrét szükségletekhez alkalmazkodó oktatásra és nevelésre, ápolásra és gondozásra, gyógypedagógiai kezelésre, valamint szocializációra, reszocializációra és rehabilitációra egyaránt. A gyermek jogairól szóló, 1989-es ENSZ-egyezmény rendelkezéseinek következtében a gyermekjogi szakértők ma már megegyeznek abban, hogy a speciális helyzetben lévő (bajba jutott, menekült, család nélkül élő vagy fogyatékkal rendelkező, bűnöző életmódot folytató, súlyos betegségben szenvedő stb.) gyermeknek joga van ahhoz, hogy speciális szükségletei és érdekei legyenek, ami mindenekelőtt oktatásukat, elhelyezésüket, züllött környezetből való eltávo-

lításukat, gondozásukat, fizikai és pszichés ellátásukat illeti. A speciális helyzet ugyanakkor annak jogosultságát is megalapozza, hogy a gyermek speciális oktatásban és védelemben, gyógyító nevelésben, kivételes gondoskodó ápolásban, a sajátos állapotnak megfelelő segítségben részesüljön. Az előzőek alapján nem nehéz arra a fontos tételre következtetni, hogy a speciális helyzetben lévő, tehát speciális szükségletekkel és érdekekkel rendelkező gyermek jogosult ahhoz is, hogy speciális, illetve külön jogokkal rendelkezzen. A speciális helyzetre alapozó speciális jogosultság nem jelenthet egyebet, mint azt, hogy a kritikus helyzetben lévő gyermek többlettámogatásban, jelentősebb és szélesebb körű gyermekvédelmi kedvezményekben, fokozottabb segélynyújtásban és átlagon felüli védelemben részesüljön. Nyilvánvaló, hogy jogi szempontból a kivételes szükségletek speciális esetei, a kritikus élethelyzet által megalapozott fokozott védelemre és plusztámogatásra szorultság a gyermekjogi jogág sajátos dimenziójába, a speciális gyermekjog körébe sorolható.

Hatékony gyermekjogi projektek

Akárcsak a normális életkörülmények között élő gyermek jogi ellátásában, a kritikus helyzetben lévő gyermek jogainak biztosításában is kiemelkedő szerepe van egynéhány állami intézménynek, mindenekelőtt: a rendőrségnek, az ügyészségnek, a bíróságnak, a gyámhatóságnak, a szociális és gyermekvédelmi hivataloknak, valamint a gyermekjóléti szolgálatoknak. A fokozott gyermekvédelmi gondoskodásban részesítendő, speciális ellátást vagy nevelést igénylő, egyszerűen mind a kritikus helyzetben lévő (tehát egy szűkebb réteghez tartozó) gyermekek alapvető jogainak védelmét azonban egynéhány országban, nyilván a gyermekjogi szakjogász mellett, akár a gyermekvédelem szintjén, akár az oktatási intézmények keretében rendszerint egy kinevezett felelős személy, a pszichológiai, gyógypedagógiai, orvosi és jogi szolgáltatások terén egyaránt speciális képzettséggel rendelkező – szakember vállalja fel. Ez az úgynevezett gyermekjogi képviselő (gyermekjogi biztos, nevelési felügyelő, gyermekvédelmi felelős, gyámügyi ellenőr stb.), aki amellet, hogy általánosan illetékes a gyermeki jogok szakszerű ellátására, illetőleg azok érvényre juttatásában, a speciális helyzetben lévő kiskorú jogainak védelmére és biztosítására is kompetens. Központi feladata nyilván a gyermekvédelmi gondoskodást és ellátást igénylő gyermekek segítése a jogvédelem és a jogérvényesítés terén. Ezen belül azonban kivételes figyelmet szentel a kritikus helyzetű, különleges ellátást igénylő gyermekek védelmére. A gyermekjogi képviselő nyomon követi a családi gondozás és nevelés minőségét, a fejlődés lehetséges perspektíváit, az óvodában vagy az iskolában folyó, speciális helyzetű gyermekekre vonatkozó gyermekvédelemmel kapcsolatos szociálpedagógiai tevékenységek milyenségét, azoknak a gyermeki érdekekkel konform jellegét. Útmutatásokkal, tájékoztatásokkal, ajánlásokkal és tanácsadással képes segíteni, konkrét eljárásokkal tudja biztosítani a gyermeki jogok halaszthatatlan érvényesülését. A gyermek problémáinak, jogos ügyeinek mérlegelésében és megoldásában kivétel nélkül a gyermeki jogalkalmazás egyik központi alapelvét alkalmazza, nevezetesen azt, hogy elsődlegesen és alapvetően a gyermek érdekét veszi figyelembe. Az olyan gyakori kérdések esetében, mint például a családban nevelkedés, egészséges fejlődésbiztosítás, családtámogatás, családból való kiemelés, külföldre vitel, orvosi ellátáshoz való hozzáférés, családsegítés, kapcsolattartás,

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

- **Oda kell rájuk figyelniük.** A gyermeki jogok védelme rendkívüli fontossággal bír

örökbeadás stb. a gyermekjogi képviselő mindenkinél jobban képes arra, hogy minden más személy, intézmény vagy helyzet specifikus érdekét megelőzően a gyermek érdekeit próbálja teljesíteni.

Végezetül arra lehet következtetni, hogy a gyermeki jogok érvényesülésének, azon belül pedig a kritikus veszélyeztetettség körülményei között élő (de kétségtelenül jogképes) gyermekek jogainak speciális támogatása, bármilyen irányból és bárkitől érkező segítése felbecsülhetetlen pozitív hatással van nemcsak magának a gyermeki fejlődésnek viszonylatában, hanem a közvetlen közösség életének, mondhatni az egész társadalmi élet legváltozatosabb területeinek tekintetében is. Ugyanis a speciális helyzetű gyermekek jogvédelme, illetve a jogosultságokhoz való hozzáférés támogatása megalapozhatja például a gyermeknek az iskolai oktatásra való alkalmasságát, megelőzheti a kritikus helyzet súlyosbodását, az emberi méltósággal összeegyeztethetetlen helyzetek, illetve újabb sérülések kialakulását, rámutathat a legsikeresebb pedagógiai hatásokra és beavatkozási intézkedések irányára, ami például a hátrányok leküzdését vagy a feltárt veszélyeztető tényezők leküzdését illeti. A speciális helyzetben lévő és különleges ellátást igénylő gyermekek jogainak érvényesítése olyan hatékony gyermekjogi projektek, bűnmegelőzési programok, rehabilitációs és reszocializációs tréningek, olyan mentálhigiénés gyakorlatok vagy egészségkárosító szokások semlegesítését célzó foglalkozások megszervezését teszi lehetővé, amelyek eredményeként számottevő mértékben javul a gyermek és azon keresztül a család, az iskola, a szűkebb-tágabb közösség belső életminősége.

DR. FODOR LÁSZLÓ
a marosvásárhelyi Sapientia-EMTE
egyetemi docense

A fiatalok munkaerő-piaci helyzete, társadalmi közérzete és problémái Romániában*

Az alábbiakban a romániai fiatalok és a kisebbségi magyar fiatalok társadalmi helyzetének és közérzetének összehasonlító vizsgálatából adunk ízelítőt a társadalmi struktúrában elfoglalt helyük szerint. A vizsgálat empirikus alapját két 2008. évi survey ifjúságkutatás képezi 18–35 éves korcsoportra vonatkozóan, az egyik, amelyet az ANSIT végzett Románia-szinten, 998 fős mintán, a másik pedig a TransObjektív KFT felvétele a romániai magyar nyelvű fiatal népességre reprezentatív mintán.

A Furlong és munkatársai által megfogalmazott ifjúsági sebezhetőség-elmélet

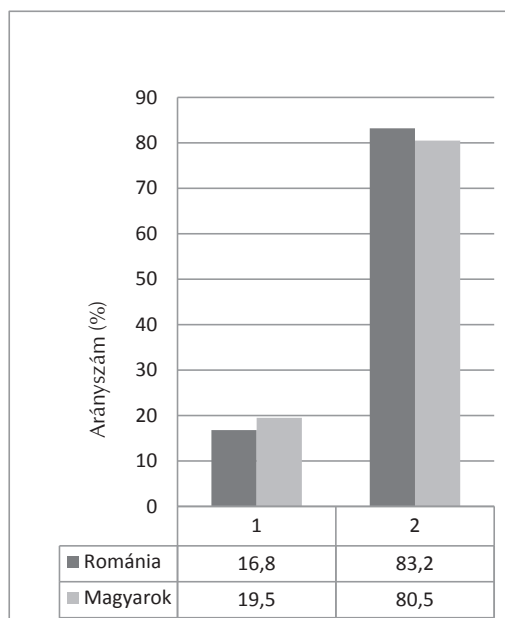
– amelyre az Európa Tanács Ifjúsági Trendek jelentése is alapul – rámutat, hogy az európai fiatalok a társadalmi struktúrában elfoglalt hely szerint sebezhetővé válnak. A sebezhetőséget úgy határozzák meg, mint súlyosan korlátozott lehetőséget a biztos munkára, a társadalmi és gazdasági előmenetelre, illetve a személyes elégedettségre vonatkozóan. A fogalmat konceptualizálva több dimenziót határolhatunk el. Egyrészt az egyéneket és a társadalmi csoportokat különféle módon érheti károsodás, sérülés, objektív és szubjektív faktorok együtthatásaképpen. A nemi, etnikai, nyelvi-kulturális és politikai kisebbségek, mint a diszkrimináció veszélyének kitett csoportok, többszörösen sebezhető helyzetben vannak.

Az oktatás és a munkaerőpiac összefüggésében a szerzők rámutatnak arra, hogy Közép- és Kelet-Európában a képzési helyek csökkenésének orvoslásába az állam közvetlenül is beavatkozik, viszont legtöbbször túl kevés pénz jut a képzésre, amely rosszul illeszkedik a munkaerő-piaci lehetőségekhez. Mindegyik európai országban meghatározhatók a különösen sebezhető fiatalok csoportjai. Ezek munkavállalási esélyei korlátozottak, amelynek káros következményei lehetnek makrotársadalmi és individuális szinten egyaránt.

Az elemzés fő kutatási kérdése, hogy a fiatalok sebezhetősége Romániában mennyire általános, milyen mértékben alakul osztályspecifikusan? Feltevésünk szerint a fiatalok társadalmi osztályhelyzet szerint más és más problémákat érzékelnek, azon részük, amely a társadalmi struktúra felső részébe tartozik, a globális hálózati társadalom részeként inkább szembesül a globalizációval járó problémákkal, ám az EU-s integráció kiteljesedésével sebezhetőségük is növekedik.

Gazdasági aktivitás, foglalkoztatottság

A romániai fiatalok munkaerő-piaci helyzetének és iskolázottságának vizsgálata a 2008. évben tükrözi a romániai társadalom és gazdaság általános helyzetét. Az országnak

- „Romániában a 18–35 éves népesség 16,8 százaléka, az erdélyi magyar fiataloknak pedig 19,5 százaléka tanul, a többi befejezte tanulmányait.”

a 2007-es évben történt Európai Unióhoz való csatlakozásának második évében, nyolcéves gazdasági növekedési időszak után, amikor Románia GDP-je több mint háromszorosára emelkedett euróban számolva is, a 2000. évi 40 milliárd euróról 136 milliárd euróra emelkedett 2008-ra.

Az ifjúsági életszakasz egyik meghatározó formája az iskolai ifjúsági korszak. Ebben az időszakban a fiatalok egy része már bekapcsolódik a munkaerőpiacra, de a munkaerőpiacra való belépésük véglegesen a tanulás befejezése után következik be. A két ifjúságkutatás eredményei

- 1. táblázat. Tanulási időszak befejezése nemek szerint

		tanul/nem tanul (%)		Összesen (%)
		tanul	befejezte tanulmányait	
Férfi	Románia	18,7	81,3	100,0
	Magyarok	18,3	81,7	100,0
Nő	Románia	14,8	85,2	100,0
	Magyarok	20,8	79,2	100,0
Összesen	Románia	16,8	83,2	100,0
	Magyarok	19,5	80,5	100,0

* Részlet Veres Valérnak a Kiss Tamás és Barna Gergő által szerkesztett, a Kriterion kiadásában megjelenő *Erdélyi magyar fiatalok. Összehasonlító elemzés* című kötetben szereplő *A fiatalok munkaerő-piaci helyzete, társadalmi közérzete és problémái* rétegződés szerint című tanulmányából. A részlet folytatása következő lapszámunkban.

szerint Romániában a 18–35 éves népesség 16,8 százaléka, az erdélyi magyar fiataloknak pedig 19,5 százaléka tanul, a többi befejezte tanulmányait. A nemi eloszlás szerint ország szinten ugyanannyi fiú tanul, kissé több, mint 18 százalék mindkét populációban, viszont a lányok körében az eltérés számottevő: amíg a fiatal romániai nők 14,8 százaléka tanul csupán, a romániai magyarok több mint 20 százaléka tanul a 18–35 éves korcsoportban.

Bár az eredmények szerint jelenleg arányaiban több magyar nemzetiségű nő tanul, mint a romániai átlag, ez az állapot eléggé újkeletű, mivel ha megvizsgáljuk a népesség eloszlását a legmagasabb befejezett iskolázottságuk szerint, akkor látható, hogy a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya ország szinten 28 százalék, míg a magyarok körében csupán 23 százalék. Jelentős eltérés van a magyarok körében a tanuló fiatalok előzetes iskolázottságát illetően is, 20 százalékuknak már van felsőfokú diplomája, amíg ország szinten csak 9 százalék ez az arány, ők a munkaerő-piacon piacképesebb végzettséget szereznek. Ez azt is jelenti, hogy a magyar tanuló fiatalok relatíve nagyobb aránya nem fogja teljes mértékben gyarapítani az egyetemet végzettek számarányát, mert jelentős a két egyetemet végzők aránya. Egy másik sajátosság, ami a 2002-es népszámlálás eredményei szerint is már jellemző, hogy a középfokú végzettségűek aránya néhány százalékkal magasabb a magyar fiatalok esetében, mint az országos átlag esetében.

Korcsoportok szerint jobban követhető munkaerő-piaci helyzetben a tanuló fiatalok arányának alakulása. A 18–24 éves korosztályban Romániában a fiatalok 43 százaléka tanul még, az erdélyi magyarok körében ez mintegy 5 százalékkal magasabb (48,4), a további 41,9 százalék a tanulmányaikat befejezett romániai fiatalok közül aktív foglalkoztatott (a magyarok esetében 35,3), a munkanélküliek és más inaktívak aránya hozzávetőlegesen megegyezik mindkét populáció körében, 15–16 százalék körül mozog. A 25–29 éves korosztályban már mindössze 3 százalékra zsugorodik a tanulók aránya, 74, illetve 78 százalék az aktív foglalkoztatottak aránya. Eltérés van viszont a munkanélküli és egyéb inaktívak arányát illetően, ország szinten többen, 22,3 százalékuk van ilyen helyzetben, a magyarok esetében kevesebben, 17,7 százalékuk. A 30–35 éves korosztálynál ország szinten még 1 százalék sem tanul már, a magyarok körében pedig egy százalék – itt viszont a magyarok körében nagyobb a munkanélküliek és inaktívak aránya, 21,2 százalék az országos 16,8 százalékhoz képest.

Összességében a 18–35 éves korosztályok munkanélküli és egyéb inaktív népességének aránya hasonló, ország szinten 17,8, a magyarok körében pedig 18,4 százalék. Azt mondhatjuk, hogy korcsoportok szerinti eltéréseken túl a magyarság kisebbségi helyzete nem asszociálódik a munkaerő-piaci leszakadással, hanem az országos trendeket követi. Ha a foglalkoztatottsági szintet európai uniós kontextusban vizsgáljuk, akkor az országos 18 százalék körüli érték a középmezőnybe helyezi az országot Európában.

Társadalmi közérzet

Első lépésben megvizsgáltuk azokat a válaszokat, amelyek a válaszadók életére vonatkozó kérdésekre vonatkoztak. Arra a kérdésre, *hogyan él most az egy évvel ezelőtti állapothoz viszonyítva?* a két vizsgált mintán az alábbi válaszokat kaptuk (lásd 2. táblázat).

• 2. táblázat Ha visszagondol, hogyan él most az egy évvel ezelőtti állapothoz viszonyítva?

		Társadalmi osztályhelyzet					Összesen
		Felső osztály	Felső-közép	Alsó-közép	Alsó osztály	Depriváltak	
Románia	Rosszabbul	4.0	3.1	9.9	14.5	24.0	11.5
	Hozzávetőleg ugyanúgy	46.7	52.3	52.3	53.8	44.0	50.5
	Jobban	49.3	44.5	37.9	31.6	32.0	38.0
Összesen		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Romániai magyarok	Rosszabbul	6.7	6.4	9.9	13.1	20.7	11.5
	Hozzávetőleg ugyanúgy	45.6	42.2	52.9	51.1	49.4	49.6
	Jobban	47.8	51.4	37.2	35.7	29.9	38.9
Összesen		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

A romániai fiatalok 38 százaléka 2008-ban úgy értékelte, hogy jobban él, mint egy évvel korábban, mintegy fele, hogy ugyanúgy él, és csupán 11,5 százalékuk mondta, hogy rosszabbul él. E válaszok tekintetében nincs szignifikáns különbség a romániai magyarok és az országos átlag között. Osztályhelyzet szerint szignifikáns eltérések vannak: Románia-szinten a felső osztályhoz tartozók majdnem fele szerint jobban él, mint korábban, a felső középosztálybeliek 44,5, az alsó középosztálybeliek 37,9 százaléka él jobban, mint egy évvel ezelőtt, az alsó osztálybelieknek és a depriváltaknak már csupán 32 százaléka élt jobban, mint egy éve. Azok arányában, akik rosszabbul élnek, hasonló a tendencia, de nagyobb a különbség az alsó osztálybeliek és a depriváltak között. Arra a kérdésre, *hogyan fognak élni egy év múlva*, tehát a jövőjükre vonatkozóan milyen változást várnak, az elvárások nagyobbak, mint amit a múltra vonatkozóan megállapítottak, itt a romániai válaszadók fele, az erdélyi magyaroknak pedig 52 százaléka azt válaszolta, hogy jobban fog élni, 40, illetve 38 százalék szerint ugyanúgy és kevesen 8,6, illetve 9,9 százalék szerint rosszabbul fog élni egy év múlva.

Osztályhelyzet szerint a válaszok az előbbi kérdésnél megfigyelt tendenciát követik, a felső és a felső középosztályhoz soroltak legnagyobb arányban jobbat várnak a jövőtől mindkét populáció körében, és a depriváltak a legkevésbé derűlátók a jövőjükét illetően, de itt is több a reménykedők aránya, mint a rosszra számítóké. A romániai magyarok válaszai itt is nagyobb arányban jobbat várók, mint az országos átlag, kivéve a depriváltak esetében, akik „mindössze” 30 százalékan számítanak jobbra, míg országos szinten 44,9 százalék.

DR. VERES VALÉR
a kolozsvári BBTE
egyetemi docense

Egyen ruha, egyen rongy

A tizenévesek számára az első korty szabadságot minden bizonnyal az egyenruhától való megszabadulás jelentette. Szemébe is kerültek gyorsan a fakókék zakók, nadrágok, kötényruhák, a vászon egyenlegek, hajpántok, karszámok... és a beálló demokrácia nevében elvégzett lomtalánítás után azonnal átestek a ló másik oldalára. '90 januárjában már földet seprő sleppekben vagy épp csak combtőig érő forrónadrágokban grasszáltak a lányok az iskolák folyosóin, a fiúk pedig sürgősen átcímkeztették édesanyjukkal a farmerjeiket. Úgy tűnt, hogy a hivalkodó magamutogatásnak most jó ideig nem lesz vége – s ha egy-egy tanár netán szólni mert (?) a nagysétylik vagy a strandszerkók ellen, a válasz máris készen volt: a diktatúrának annyi, most már demokrácia van. Lehetett ugyan szép szóval is próbálkozni, hosszas, körmönfont bevezetők után eljutni odáig, hogy az iskola végeredményben ugyanolyan munkahely a diáknak is, mint a tanárnak, nem bálterem, nem diszkó, s mint ilyen, ennek megfelelő öltözköbenedben dukál ott megjelenni, de így is elég hamar átláttak a könnyfalazáson, és újfent jött a demokráciával való érvelés.

„Születtem, elvegyültem és kiváltam”

Amit nem sikerült észérvekkkel elérni, azt aránylag gyorsan – ha jól emlékszem, alig egy év elteltével vagy talán még hamarabb – megoldotta az Élet. Igen, ez esetben is a nagybetűs „intézkedett”, hamar megtapasztalták ugyanis, mennyire ciki, ha csengetéskor igyekeznének ki szünetre, de vagy ők botlanak meg a hosszú szoknyában, vagy a mögöttük csörtető lép rá véletlenül vagy akaratlanul – s az orra bukás nemcsak fizikai fájdalmat okoz, de lelkileg sem esik jól a közröhej, a túlságosan rövid vagy a nyáriasan dekoltált ruhadarabban pedig télen erősen meg lehetett fájni. A fiúknak nem annyira a ruházattal, mint a cipődivattal volt bajuk: emlékszik még egyáltalán valaki a néhány számmal meghosszabbított, netán kunkori orrú lábbelik módjára? Azt hiszem, csak az ilyen cipőkbe kényszerített, elnyomított lábak borzadnak el a gondolattól – már ha egyáltalán egy láb képes (volna) önállóan gondolkodni.

Kezdték tehát normalizálódni a helyzet olyannyira, hogy a kilencvenes évek közepe táján el is szörnyedtem egy párszor a teljesen azonos farmerek-pólók-hajcsatok-karpántok láttán. És magamban kuncogva állapítottam meg: bármilyen mély pedagógiai értekezéseknél ezt is mennyivel jobban-szebben fogalmazta meg a költő „csak” annyit mondván, hogy „születtem, elvegyültem és kiváltam”. Mert függetlenül a legkegyetlenebb diktatúrától vagy a legengedékenyebb szabad(os)ságtól: a kiskamasz elvegyülni, hasonlítani akar, beleolvadni a többiek csapatába-nyájába, s csak amikor már kezd felnőtté válni, akkor jelentkezik az igény a különbözősésre, kiválásra, a dacról, hogy épp azért nem kell a divatszínű divatholmi, mert mindenkinek az van. Győzött hát a gyakorlatiasság, s úgy tűnt, nincs szükség változtatásra.

De a nagybetűs megint közbeszólt: ahogy javulni kezdett az anyagi helyzet, a ruhadaraboknál már nemcsak a praktikuság, de a „márka” is számítani kezdett. S aki (majdnem) ugyanolyan nadrágot, trikót, pulcsit viselt, csak nem volt kellőképpen felcímkézve, az kezdte úgy érezni, hogy csak a másikon van ruha, az övé egyszerű rongy. (A látszatomárkák

Fotó • SÜTŐ ZSOLT

- „A lényeg: szívesen induljon el reggel az ő iskolájába, szeressen ott lenni ... elvegyülni egyelőre a többiek közt, s ha majd eljön az ideje, akkor kiválni.”

ellen sem lehetett holmi hamisítási elmélettel érvelni, azt mondták, ők csálhatatlanul megállapítják, mi az eredeti. Tény, hogy az értelmetlen versengés nem szült jó vért egy-egy osztályközösségben.) Talán ezért is merülhetett fel az egyenruha ötlete.

Egyenruha pro és kontra

Pontosan nem tudnám megmondani, hogy „alulról”, a diákoktól-szülőktől, avagy „felülről”, az iskolák vezetőitől, tanáraitól indult-e el, de egy-két éve erősen megkavarta az indulatokat. Pro és kontra. A szülőknél ugyanis felrémlített saját diákkoruk '90 januárjában szemétre vágott, fantáziátlan uniformisa, vagy netán a beláthatatlan többletköltségek... A diákok egy részét nem zavarta volna az (amúgy is meglévő) hasonzórúság, a rebellisebbjei viszont nem kérték az egyenruhásításból. (Ráadásul egyes iskolák nem éppen megfelelő szint vagy szabást ajánlottak, s az árfekvés is erősen különbözött.) Szerencsére az itt-ott jelentkező rosszul értelmezett üzleti szellemet, az ízlés hiányát, illetve a mindenféle megkötöttséget elvető ellenkezést legyőzte az ésszerűség: a közös jelvénnel ékített nyakkendő, az azonos szabású blúz és ing, a közösen kiválasztott színű mellény vagy zakó ugyanúgy jelzi az egyik vagy a másik iskolához való tartozást, mint a méregdrága, elszabott öltönyök vagy márkásnak mondott, egyébként kilóra árult, átfestett bővli trikók. Nem tudom, mennyire szigorúan ellenőrzik a különböző tanintézetekben a „kiválás”, a más iskolák diákjaitól való különbözőség jelzését, de az utcán úgy látni, hogy a gyerekek szívesen viselik a megkülönböztető nyakkendőt-zakót-mellényt. És végeredményben ez a lényeg: szívesen induljon el reggel az ő iskolájába, szeressen ott lenni ... elvegyülni egyelőre a többiek közt, s ha majd eljön az ideje, akkor kiválni.

MOLNÁR JUDIT

A kémiatanárnő kész

tragédia. Nélküle elviselhetőbb lenne a kémia. Folyton azzal foglalkozik: mikor hova nézek. Nem töltik ki az idejét az ionos és kovalens kötések. Engem saját kötéseim eléggé leköt, a pad alatt. A tanárnő dühös, a leckével ma sem haladt, pedig mindenki békén hagyta.

De nem bírt koncentrálni, mert Balázs rádőlt a padra, András evett, Tünde a matek házit írta, Jutka beszélgetett, Imola rajzolt, Zoli úgy röhögött, hogy alig bírta, a tanárnő kitört, vörösen, tajtékozva hagyta el a termet, és Csillának, a legjobb kémiásnak meg sem köszönte a szíves figyelmet.

Az évharmadi dolgozatból

nagy húhót kell csinálni. Külön füzetbe írjuk, kijavítják, de azt alig lehet kívárni.

Évharmad végén a tanárok hónuk alatt füzetcsomaggal mászkálnak fel-alá a folyosón.

Fejük fölött a glória vakít. Ha nem vigyáznak, mindjárt mennybe mennek, annyira boldogok, hogy végre megmutatták: ők is valakik.

Büszkén bevésnek jó pár négyest a naplóba, pirossal. Néhányan kilencest vagy tízest kapnak, én általában megelégszem a könnyedén szerzett hatossal,

és otthon feszengek kicsit, amíg meghallgatom, hogy tekergő vagyok, nem lesz belőlem semmi.

Már megint nem elég, hogy létezem. Már megint muszáj valamivé lenni.

Egy másik jó dolog

a mértan. Ott mindig világos és logikus: mi a szabály és mi miért van.

Az egyenesek párhuzamosak, egymást metszik, vagy nincsenek egy síkban.

Az ábrán könnyedén követhető: igaz vagy hamis, amit róla írtam.

A megoldás legtöbbször ott virít az orrom előtt, és ha nem találom,

olyan, mintha az üres táblán bástyákkal szorongatnák a királyom.

Holnapután osztálykirándulás

van. Nem mehetek, mert fizikából bukásra állok, lopom a napot, és a sült galambra várok,

úgyhogy kirándulásról most szó sem lehet, pedig az osztályból mindenki ott lesz.

Írtunk egy kérvényt, hogy majd tanulok, ha elengednek.

Az egész osztály aláírta, úgy intéztük a szüleimhez, miután egész éjjel sírtam. A kérvényt én is aláírtam, és elengedtek.

Sajnos nem tudom, ha majd tanulok, azt a sok törvényt, szabályt hogy adom elő; hogy magyarázom el:

a rendszerrel mi van a legmagasabb szabadságfokon.

LÁSZLÓ NOÉMI

MINDENTUDÁS EGYETEME 2.0 — ÚJRAINDUL A NÉPSZERŰ SOROZAT

Barabási Albert-László január 15-i előadásával indult a magyarországi tudományos ismeretterjesztés legnépszerűbb programsorozatának folytatása. A tizenhat előadást Budapesten és hat további egyetemi városban hallgathatják meg az érdeklődők, a témákhoz kapcsolódó televíziós műsorokat pedig a Magyar Televízió és a Duna Televízió sugározza. *Többen, ésszel!* Közel négy év szünet után ezzel a szlogenrel és Barabási Albert-László világszerte ismert hálózatkutató előadásával indult a Mindentudás Egyeteme 2.0, a nagy sikerű tudományos ismeretterjesztő sorozat folytatása. Barabási az emberi viselkedés dinamikájának kiszámíthatóságáról tartott előadást. A többi előadó is nemzetközileg elismert magyar kutató, akiktől az elkövetkező hetek során hallhatunk egyebek között a lelki egészségről, az alváskutatás és a genomika legújabb eredményeiről, az asztrobiológia, a nanotechnológia és az összejtudományok izgalmas kérdéseiről.

MESSZE MÉG A KÖNYVEK ALKONYA

Hiába minden e-olvasó és más kutyü, a papírkönyv a kerékhez hasonlóan tökéletes találmány – véli Umberto Eco és Jean-Claude Carrière, akiknek gondolatébresztő beszélgetése magyarul is olvasható. Az Európa Kiadó már borítójával is formát bontva jelentette meg Eco beszélgetéssorozatának legújabb kötetét, amely bár egyesek szerint „csak két vénember közhelyes nyavalygása”, valójában egy több ezer éves utazás a könyvek és az olvasás történetébe. Míg ugyanis az e-könyvek, a divatolvasás és a felpörgetett médiaforradalom tüneteinek ecsetelésén hamar túllendülnek a beszélgetők, a múlt és a kultúrtörténeti adalékok szép lassan formába hozzák a bibliofil résztvevőket. Eco hamar a múltba invitál: míg a szerző kapcsán a többség csak *A rózsza* nevét és *A Foucault-ingát* emlegeti, addig jelen könyvtörténeti kalandozás talán *A tegnapi szigethez*, és *Loana királynő titokzatos tűzéhez* áll a legközelebb, hiszen a múlt kevésbé népszerű, és elfeledett fejezetei sokszor olyan csemegét is tartogatnak az olvasóknak, amelyek messze állhatnak a közizléstől. Emellett Eco és Carrière rávilágít: nem mind arany, ami fénylik, és korunk túlpörgetett világában néha nem ártana elgondolkodni azon, hogy

mi számíthat annyira érdekesnek, értékesnek és maradandónak, hogy megmaradjon a 21. század elejéből a történeteszek számára. Az marad majd meg,

Az a törekvés, hogy egy egész könyvtárat hordjunk a zsebünkben, egy, a korábbiól eltérő olvasási kultúrát és értékszemléletet hoz majd magával; ez a világ azonban már nem élvezheti a könyvek illatát és a poros könyvesboltok hangulatát.

amit mi értékesnek találunk, vagy a véletlen és az utókor szelektál majd? A kérdésfelvetés nem okatlan, hiszen a történelemben többször láthattunk példát mindkettőre, a válasz pedig talán nem is annyira egyértelmű: bár sokak szerint minden, hiszen a digitális adathordozók és az interneten minden információ megmaradhat, pont az egyesek és nélkül a világ hoz olyan mértékű adatvesztéseket magával, amely mellett a kézírásos és nyomtatott könyvek állandósága a mai napig megnyugtatóan hathat. A törekvés pedig, hogy minden információt megőrizzünk, hasztalan, hiszen ez a megfelelő szelektálás és útmutatás nélkül értéktelen adathalmaz csupán. A feledés kultusza pedig az emberiséggel egyidős, alapvető szükséglet – állt ki mellette többször is Eco. Az a törekvés pedig, hogy egy egész könyvtárat hordjunk a zsebünkben, egy, a korábbiól eltérő olvasási kultúrát és értékszemléletet hoz majd magával; ez a világ azonban már nem élvezheti a könyvek illatát és a poros könyvesboltok hangulatát.

TÍZÉVES A WIKIPÉDIA, AZ EMBERISÉG KÖZÖS MEMÓRIÁJA

Az emberiség közös memóriájának nevezte a Wikipédiát Vizi E. Szilveszter orvos, farmakológus, a szabad felhasználású online enciklopédia tizedik születésnapja alkalmából rendezett budapesti konferencián január közepén. Az Országos Széchényi Könyvtár dísztermében összegyűlt több száz érdeklődőnek a Magyar Tudományos Akadémia volt elnöke nyitóbeszédében elmondta: a Wikipédia legfontosabb különbsége az emberi aggyal szemben, hogy az internetes tudástárnak nincsenek

érzelmei. A havonta mintegy 440 millió egyedi látogatót vonzó oldal mára a világ ötödik legnézettebb hivatkozásává nőtte ki magát. A nonprofit szervezet több mint százezer önkéntese továbbra is azon dolgozik, hogy a minden ember számára ingyen elérhető internetes lexikon megőrizze a tartalmak pontosságát, tárgyilagosságát. Jimmy Wales, a Wikipédia alapítója videóüzenetben köszöntötte a budapesti konferencia résztvevőit, akik egyebek mellett azokat a kérdéseket is napirendre tűzték, hogy a több mint 180 ezer magyar szócikket tartalmazó felület „szerkesztőségét” miként lehetne újabb segítőkkel bővíteni. A Wikipédia legnagyobb problémája ugyanis, hogy a rendkívüli mértékű fejlődés ellenére viszonylag kevesen vannak azok, akik a szócikkek szerkesztésébe is bele mernek vágni. Önkéntes szakértők nélkül pedig egyre kevésbé tartható az oldal bővülésének jelenlegi üteme. A magyar felületet havonta átlagosan 44 milliószor töltik le. A látogatók 87 százaléka Magyarországról, 5 százaléka Romániából, 2 százaléka Szlovákiából nézi meg az oldalakat – magyarázta Damokos Benke, a Wikimédia Magyarország egyesület ügyvezető alelnöke. A magyar felületen mintegy 600 visszatérő, azaz

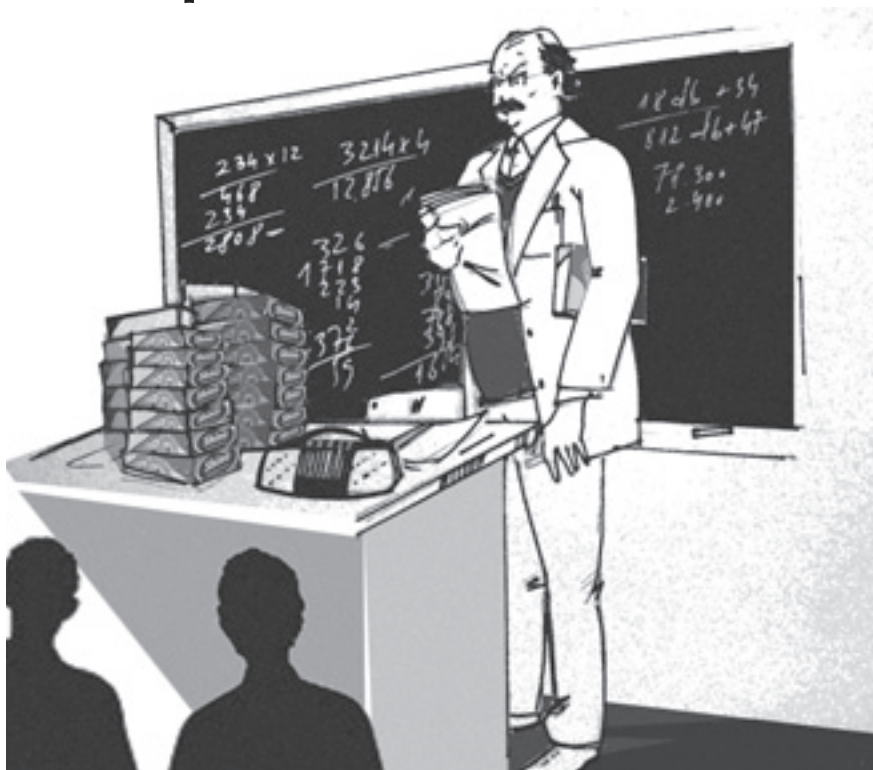
A Wikipédia legnagyobb problémája, hogy a rendkívüli mértékű fejlődés ellenére viszonylag kevesen vannak azok, akik a szócikkek szerkesztésébe is bele mernek vágni.

havonta legalább öt szócikknél többet szerkesztő önkéntes dolgozik, ők 2010 novemberéig több mint 9 millió szerkesztést végeztek. A Wikipédia angol változatához képest a magyar nyelvű oldalra nem kerülhet fel úgy tartalom, hogy azt legalább egy szerkesztő ne ellenőrizte volna. Az Európában elsőként Magyarországon bevezetett változtatással sikerült elérni az egyértelmű pontatlanságok, illetve az enciklopédia alapvető formai és tartalmi követelményeinek nem megfelelő szócikkek publikálás előtti kiszűrését. A papíralapú enciklopédiáknál terjedelmesebb portálon jelenleg 270 nyelven 17 milliónál is több szócikk olvasható.

Zene, zene, de hol a pénz?

Falcs. Olyan mély megvetéssel tudta kimondani ezt a megfellebbezhetetlen verdiktet, hogy szegény diákoknak hirtelen az élettől is elment a kedvük, nemhogy a dalolástól. Persze, sokan szántszándékkal énekeltek hamisan, tudták ugyanis: ha jól sikerül a produkció, még beválogatják őket a kórusba, és utána kétnaponta rettenetesen hosszú, kínos próbák következnek, pont akkor, amikor focizni vagy pingpongozni is lehetne. De ez sem működött mindig: a zenetanár ugyanis éppen arra volt a legbüszkébb, hogy képes felfedezni a lappangó tehetséget. Ezért az igen silány előadók közül is előszeretettel toborzott a kórusba, hogy majd ott embert farag belőlük. Az ember ugyanis csak akkor ember, ha legalább a Gábor Áron rézagyúját úgy elfújja, hogy könnybe lábad a hallgatók szeme.

Amúgy a zene, a hangok megszálottja volt. Majd' minden hangszeren játszott – igaz, mindeniken ugyanazt a dallamot –, remek hangja volt – bár ritkán énekelt, arra hivatkozva, hogy neki az ifjak nevelése a feladata –, és rendkívüli hallással rendelkezett, az iskolában azt híresztelték róla, hogy amikor tévét néz, teljesen lehalkítja a készüléket. Úgy is hallja. Igaz, ennek ellentmondani látszott, hogy az órákon a legkevésbé sem figyelt fel a padokban folyó susmogásra, és sokak szerint nem nagyvonalúságból, hanem azért, mert egyszerűen nem hallotta. De hát olyankor biztos másval van elfoglalva – állították védelmezői. Akikből egyébként nem volt sok, mindössze néhány vájtfülű meg stréber tartotta fontosnak, hogy elismerően nyilatkozzék róla, legtöbbször szívőből utálták. Nem is gúnyolták különösebben, mint más tanárokat, akiket már csak diákbecsületből is illik ugratni, hátuk mögött összesúgni, szünetben kinevetni – a zenetanárban élet sem volt, csak hangjegyek, szinte nem is tűnt már embernek, hanem valami féle zenegépnek, amelyet éppen ezért még csak annyira sem lehetett kedvelni, hogy bár vicceket meséljenek róla. Nem szerették pattogó, fontoskodó stílusát, lehetetlen elvárásait, merevségét, s bár nem viszonyult rosszindulatúan a tanulókhoz, s nem is volt túl

CSIKI CSABA GRAFIKÁJA

• „A fiatalember távoztával pedig a zenetanár lehalkította a lejátszót, és a kíváncsi szempárok keresztútjében halkan közölte: a mosópor-forgalmazásból két óra alatt megkeresi egész havi tanári fizetését.”

szigorú, mégis a diákok feketelistájára került. Pedig sokszor hangsúlyozta: mindent értük tesz, legfőbb küldetése, hogy megelőzze a tehetség elkallódását, minimális zenei műveltséggel ruházzon fel mindenkit, mert minden a zene körül forog ebben az életben, még ha most nem is látszik ez világosan. Mert muzsika a gyermek kacagása, a nő sírása, a kitörő öröm, a halk bánat, ritmusból és hangjegyekből épül fel az egész világ, de mi magunk is, a zene a legfontosabb – és hogy mindezek ne csak üres szölamok legyenek, híres emberek idevágó, magvas gondolatait idézte, mondta tollba, majd kérte számmon.

Egy idő után azonban szemmel láthatóan lankadt a lelkesedése. Szórakozottá vált, gondolataiba mélyedve járkált fel-alá az osztályteremben, semmi újabb ötlettel nem állt elő. Félvállról vette az órákat, nem nyaggatott senkit az énekléssel, már-már kezdett rokonszenvéssé válni. Az órák rendszerint azzal teltek, hogy cédéről ment a zenetörténeti előadás, ő maga pedig papírait böngészte a katedránál.

Egyszer kopogtak. Fiatal, öltönyös, mosolygós úriember toppant be aktatáskával kezében. Szívélyesen fogadta, mint akire régen vár, majd azonnal megejtették a tranzakciót: mosóporok, egyéb tisztálkodási termékek cseréltek gazdát. A fiatalember távoztával pedig a zenetanár lehalkította a lejátszót, és a kíváncsi szempárok keresztútjében halkan közölte: a mosópor-forgalmazásból két óra alatt megkeresi egész havi tanári fizetését. Stresszmentesen. Kötött munkaidő nélkül. Igaz, érteni kell hozzá, másképp nem megy. És nem is zsákbamacskát árul, csak minőségi termékekkel foglalkozik, erről bárki meggyőződhet, akár most is. Mert nem elég az elhivatottság, meg is kell élni valamiből – mondta azzal a hangsúllyal, amellyel az idézeteket szokta diktálni –, és minden a pénz körül forog ezen a rohadt világon, még ha ezt most nem is látjátok teljesen világosan.

FARCÁDI BOTOND

Az oktatási törvény érvénybe lépésének eseménynaptára

2011. január 10-én a *Hivatalos Közlönyben* megjelent az új, 1/2011-es számú oktatási törvény, amely a megjelenéstől számított 30 napon belül érvénybe lép. Kivételt képez azonban néhány cikkely, amelynek érvénybe lépése még eltolódik. A 361. cikkely például kimondja:

- a. az iskolai előkészítő csoport elemi osztályokhoz való csatolása a 2012–2013-as tanévvel kezdődik el;
- b. a 9. osztály az általános iskolához fog tartozni, ez azokra a diákokra vonatkozik, akik a 2011–2012-es tanévben kezdik el az 5. osztályt. Ők lesznek az első generáció, akik számára öt-éves lesz az általános és három- vagy négyéves a középiskola;

c. az érettségire vonatkozó változások szintén azokat érintik első ízben, akik a 2011–2012-es tanévben kezdik az 5. osztályt;

d. az újszülötteknek állandó tanulását járó 500 eurós pótlék 2013-tól lép érvénybe;

e. a normatív alapú, „a diákok után járó” finanszírozási rendszer 2012-től érvényes.

A törvény életbe lépésének időpontjától kezdődően a felsőoktatási intézményekben minden olyan szak megszűnik, amely eddig engedély nélkül működött, illetve ideiglenes engedéllyel rendelkezett. Azoknak a diákoknak, akik már elkezdték tanulmányaikat ezeken a

szakokon, jogukban áll befejezni azokat. Az egyetemeken oktató egyetemi asszisztenseknek, egyetemi adjunktusoknak, lektoroknak vagy kutatóknak, akik nem fejezték be doktori tanulmányaikat, a következő 4 év alatt ezt el kell végezniük, ellenkező esetben munkaszerződésük megszűnik.

A törvény által elismert állami multikulturális felsőoktatási intézmények a következők:

1. A Kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem
2. A Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem
3. A Marosvásárhelyi Színművészeti Egyetem

A minisztérium által támogatott, magyar diákok számára szervezett megyeközi és regionális tanulmányi versenyek

Sorszám	Verseny megnevezése, osztály
1.	Kőrösi Csoma Sándor Nyelv és Kultúra Verseny, 1–12. és SAM
2.	Simonyi Zsigmond Helyesírási Verseny, 5–8.
3.	Irodalmi Kreativitási Verseny – IKV, 9–12.
4.	Herméskedő Verseny, 9–12.
5.	Kányádi Sándor Országos Verseny, 1–4.
6.	Kriza János Ballada és Népmese Verseny, 1–12.

Sorszám	Verseny megnevezése, osztály
7.	Mesék Szárnyán Verseny, 2–4.
8.	Matematika Verseny Líceumoknak, 9–12.
9.	Brenyó Mihály Matematika Verseny, 3–4.
10.	Bolyai Farkas Interdiszciplináris Verseny, 9–12.
11.	Varadinum Történelem Verseny

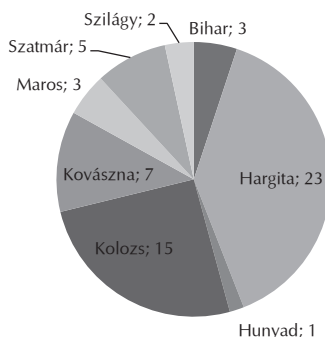
Bölcs diákok – országos szintű vetélkedő

A Magyaroktatás.ro (www.magyaroktatás.ro) és a Climbing Experience a Communitas Alapítvány és a Stúdium Könyvkiadó támogatásával *Bölcs diákok – országos szintű vetélkedő* címmel, a 2010. október–2011. május közötti időszakban interdiszciplináris vetélkedőt hirdetett 9–12. osztályosok számára. A verseny célja a diákok olvasási készségeinek fejlesztése, valamint az, hogy új szempontokat nyújtsunk a különböző szövegek olvasásához. A környező világ csak akkor ismerhető és érthető meg, ha az egyes tudományok területéről származó információkat nem külön-külön „raktározzuk el”, hanem látjuk a köztük levő összefüggéseket. A verseny feladatlapjainak megoldásához ezért több különböző tantárgy keretében elsajátítható ismeret és az azok közötti összefüggések felismerése szükséges.

A 6 fordulós verseny levelező formában zajlik, a csapatok pedig 3–4 diákból és 1 tanárból állnak. A vetélkedőre 8 megye 26 iskolájából 60 csapat, azaz 233 diák nevezett be.

Az első forduló 2010. november 15.–2010. december 14. között zajlott, ezen egy Szilágy megyei iskola csapata érte el a legjobb eredményt. A második forduló 2011. január 31-én ér véget.

Az utolsó forduló a döntő, amelyre 2011. május 15.–2011. június 14. között kerül sor. Az I. díjban részesülő csapat egy ingyenes sáttáborozáson vehet részt, a táborozás időpontjáról, helyszínéről, illetve a tábori programról a számukra felkínált lehetőségek szerint a nyertes csapat tagjai döntenek. A II. és III. helyezett könyvjutalomban részesül. Több iskola tanárai részéről kaptunk pozitív visszajelzéseket arra vonatkozóan, hogy a diákok nagyon aktívak, érdekesnek találják a feladatlapokat, és motiváltak érzik magukat a versenyben. Sok sikert kívánunk mindannyiuknak!

- A BÖD diákvetélkedőre benevezett csapatok megyénkénti eloszlása

MIHÁLYFALVI KATALIN

• Pályáz(z)atok •

A Neumann János Nemzetközi Tehetségkutató Programtermék Verseny erdélyi szakasza

Csík Terület Ifjúsági Tanácsa ezúton hirdeti meg a 2011. évi, nemzetközi rangú, az általános és középiskolások, illetve a főiskolások és egyetemisták részére kiírt, Neumann János Nemzetközi Tehetségkutató Programtermék Verseny erdélyi szakaszát, amelyre a versenyzők a következő hat kategóriában küldhetnek be pályaműveket:

1. Oktató programok, amelyek közismereti, illetve szakmai tárgyak önálló /konzultáció nélküli/ tanulására alkalmasak
2. Alkalmazói programok, amelyek a számítógépek széles körű felhasználását mutatják be. Ebben a kategóriában versenyeznek a szoftvertechnológiai (operációsrendszer-szintű) programok is.
3. Játékprogramok. Ebben a kategóriában a versenyzők saját ötleteik alapján írt játékprogramjaikkal versenyezhetnek. A zsűri elfogad olyan játékprogramokat vagy programrészeket is, amelyeket a pályázó másoktól átvett ötletek alapján fejlesztett tovább. Az a játékprogram is indulhat, amelyet a versenyző egy, már meglévő játék alapján önállóan fejlesztett vagy önmaga jelentősen módosított. Ezekben az esetekben fel kell tüntetni az ötlet, illetve a külső program forrását a pályázatban.
4. Megépített (digitális) automata berendezés (hardver) és vezérlése (szoftver)

5. Számítógépes művészeti programok, ebben a kategóriában három csoportban, háromféle program versenyezhet:

- számítógépes grafika – egy versenyző legfeljebb 5 pályaművet küldhet be
 - számítógépes animáció – egy versenyző legfeljebb 3 pályaművet küldhet be, és az alkotások időtartama nem haladhatja meg a 3 perct
 - számítógépes zene (kompozíció, hangzó zeneanyag) egy versenyző legfeljebb 2 pályaművet küldhet be, és a pályaművek időtartama nem haladhatja meg az 5 perct
6. Számítógéppel támogatott tervezés – Ebben a kategóriában várjuk a különböző CAD programokkal megszerkesztett tervrajzokat, látványterveket, műszaki animációkat.

A versenyen bárki részt vehet, azaz általános és középiskolás diákok, főiskolások és egyetemisták egyaránt, akik a szekszárdi döntő induló napjáig, azaz 2011. március 17-ig a 20. életévüket még nem töltötték be.

A benevezők kérdéseikkel fordulhatnak Fodor Zoltánhoz, a verseny erdélyi szakmai koordinátorához e-mailben a neumann@hargitahalo.ro vagy a zoli@szavisz.ro címen és a 0266-321436 vezetékes, illetve a 0741-077090 mobil telefonszámon.

Forrás: www.palyazatok.ro

Kedves pedagógusok, jövőőbéli szerzők!

A Communitas Alapítvány által kiadott *Magyar Közoktatást* együtt szerkesztjük az olvasókkal, sok figyelemfelkeltő, gondolatébresztő írást kapunk pedagógusoktól, szülőktől egyaránt. Továbbra is helyet szeretnénk adni a lap hasábjain a pedagógusok, oktatási szakemberek, szülők és diákok konstruktív véleményének, az oktatást érintő problémák felvázolásának és természetesen a megoldáskeresésnek.

Kérjük, írjanak véleményanyagot a következő témákban: Tantárgyam és diákjaim — sikerélmények és buktatók az oktatásban, Az információátadástól a kreativitásra nevelésig. Várjuk írásait az mko@communitas.ro e-mailcímre. Eredményes munkát és kitartást kívánunk!

A Magyar Közoktatás szerkesztősége

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 3,5 lej/szám
Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 3 lej/szám

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

A kiadvány megjelenését a Communitas Alapítvány teszi lehetővé.

1.

Az oktatási törvény előrelépései

10.

Tanterem

Nem kötelező a foglalkozás, de a játék öröme vonzó – Végh Balázs írása

14.

Óvoda

Kreativitásra nevelés, avagy versenyezzen a gyerekek önmagával

15.

Diákszemmel

„Azt kívánom, hogy leljek sok örömet a fociban” – a brassói Áprily Lajos Gimnázium nyolcadikosainak véleménye

18.

Térkép

A fiatalok munkaerő-piaci helyzete, társadalmi közérzete és problémái Romániában – Dr. Veres Valérnak, a kolozsvári BBTE egyetemi docensének írása

20.

Láthatár

Egyen ruha, egyen rongy – Molnár Judit írása

21.

Magánterület

László Noémi versei

22.

Színes

23.

Magánterület

Zene, zene, de hol a pénz? – Farcádi Botond írása

24.

Hivatalos

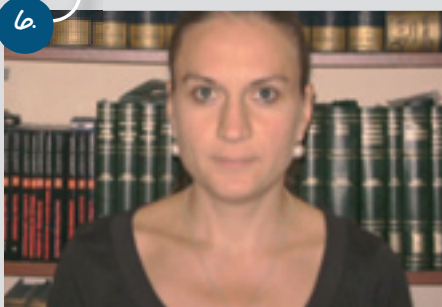
2.

Láthatár

Szolgáltatás helyett közszolgálat – Lakatos Andrásnak, az RMDSZ oktatásért felelős ügyvezető alelnökének, iskolaigazgatónak írása

6.

Portré

A kommunikatív és diákközeli matematikatanítás lehetőségei – Zay Éva beszélgetése Varga Ibolyával, a pécskai általános iskola matematikatanárával

12.

Fotóriport

A marosvásárhelyi Elektromaros Iskolaközpont – Sütő Zsolt képriportja

5.

Szülői szemmel

Születésnapj jókívánság fenntartásokkal – Újvári Ildikó írása

8.

Lélekjelenlét

Hogyan viszonyuljon a szülő a gyerek iskolai teljesítményéhez? – Kiss Judit beszélgetése Kacsó Ágnes kolozsvári pszichológussal

16.

Láthatár

A kritikus helyzetben levő gyermek jogai – Dr. Fodor László írása